

Komvux- och folkhögskole- studerandes ekonomiska och sociala situation 2021

Komvux- och folkhögskolestuderandes ekonomiska och sociala situation 2021

Centrala studiestödsnämnden (CSN)

Producent

CSN, Kunskap om studiestödet
851 82 Sundsvall
060-18 60 00

Kontaktperson

Peter Engberg
060-18 62 69
peter.engberg@csn.se

Webbsida

www.csn.se/om-csn/statistik-och-rapporter.html

Innehåll

Sammanfattning	5
1. Inledning.....	7
1.1. Inriktningen på CSN:s arbete.....	7
1.2. Avgränsningar och definitioner	7
1.3. Enkätundersökningen	8
1.4. Covid-19-pandemins påverkan på resultaten	9
1.5. Rapportens struktur	9
2. Den ekonomiska situationen under studietiden	11
2.1. Upplevelsen av den ekonomiska situationen	11
2.2. Upplevelsen av studiemedlen.....	17
2.3. Arbete vid sidan av studierna.....	25
2.4. Boende under studietiden.....	27
3. Studiesituationen på komvux och folkhögskola.....	31
3.1. Studiesituationen för studerande på komvux och folkhögskola	31
3.2. Hur går studierna?	33
3.3. Orsaker att börja studera och framtidstro.....	36
3.4. Kränkande bemötande	38
4. De studerandes mående	39
4.1. Hur mår studerande på komvux och folkhögskola?	39
4.2. Vad orsakar hälsobesvär?	48
5. Vad säger resultaten oss?.....	51
5.1. Den ekonomiska situationen.....	51
5.2. Studiesituationen	52
5.3. Hälsoläget.....	53
Referenser.....	55
Bilaga 1 Enkäten	57
Bilaga 2 Population, urval och svarsfrekvens	67
Bilaga 3 Bortfallsanalys.....	69

Sammanfattning

Uppdraget till CSN

En av CSN:s uppgifter är att följa och analysera de studerandes sociala och ekonomiska situation för att säkerställa att myndigheten har god kunskap inom området. Detta görs både genom registeruppgifter och enkätundersökningar. I den här rapporten presenterar vi resultaten från en enkätundersökning riktad till komvux- samt folkhögskolestuderande som har studiemedel.

Förbättrad ekonomisk situation

Studieekonomin beror på både inkomster och utgifter. Av de studerande på komvux och folkhögskola upplever 70 procent att deras ekonomi under studietiden är ganska bra, bra eller mycket bra. Jämfört med föregående undersökning (2017) har andelen ökat med 16 procentenheter. Yngre studerande upplever oftare att deras ekonomi under studietiden är bra jämfört med äldre studerande. Det beror på att äldre studerande oftare har barn och har högre utgifter.

Studerande som får tilläggsbidrag för barn upplever i något lägre utsträckning att de har en god ekonomisk situation under studietiden. Det är vanligare att kombinera föräldraskap med studier bland kvinnor. Bland studerande med tilläggsbidrag för barn upplever en högre andel män än kvinnor sin ekonomi under studietiden som mycket dålig. En tänkbar förklaring är att det är vanligare att kvinnor med barn får ekonomiskt stöd av partner under studietiden.

Studiemedlens rekryterande effekt minskar något

Andelen av de studerande som rekryteras av studiemedlen, det vill säga de personer som inte eller troligen inte hade börjat studera om de inte hade kunnat få studiemedel, har minskat något och ligger nu på 54 procent. Det är ungefär lika stor andel kvinnor som män som rekryteras till studier av studiemedlen. Däremot är det vanligare att äldre studerande rekryteras till studier av studiemedel jämfört med yngre.

Drygt var tredje studerande arbetar parallellt med studierna

Det är 37 procent av de studerande på komvux och folkhögskola som arbetar vid sidan av studierna. Det är mer vanligt med arbete bland män än bland kvinnor. Det är ungefär lika vanligt med arbete oavsett ålder, undantaget är gruppen som är äldre än 44 år där det är något vanligare med arbete jämfört med övriga åldersgrupper.

Knappt hälften av de studerande som arbetar upplever att arbetet påverkar studierna. Det är mer vanligt att arbetet har en positiv inverkan på studierna än negativ, särskilt positiv inverkan har arbetet bland studerande som arbetar inom samma område som de studerar till.

Studiesituationen har försämrats

Jämfört med tidigare undersökningar har studiesituationen försämrats förhållandevis kraftigt i denna undersökning. I undersökningen anger 68 procent av komvux- och folkhögskolestuderande att det har en bra eller mycket bra studiesituation. I undersökningarna 2013, 2015 och 2017 har andelen varit över 80 procent. Andelen som uppger att deras studiesituation är dålig eller mycket dålig har ökat från 5 procent 2017 till 11 procent i denna undersökning. Studiesituationen har till stor del försämrats beroende på att många fler behövt studera på distans under 2021. Studerande som studerar på distans på grund av covid-19-pandemin är mer negativa till sin studiesituation än de som studerar på plats.

Majoriteten mår bra – men många upplever hälsobesvär

En majoritet av de studerande (67 procent) anger att de mår bra eller mycket bra. Både andelen som mår bra eller mycket bra och andelen som mår dåligt eller mycket dåligt har ökat något sedan förra undersökningen. Däremot har andelen som varken mår bra eller dåligt minskat. En något högre andel kvinnor anger att de mår bra eller mycket bra jämfört med män. Äldre studerande har också ett bättre allmänt mående jämfört med yngre.

En lägre andel studerande anger att de mår bra jämfört med befolkningen i stort. I vår undersökning ligger andelen ungefär 10 procentenheter lägre än i SCB:s undersökning om levnadsförhållanden, vilken riktar sig till hela befolkningen.

Andelen som har olika hälsobesvär är hög. En upplevelse av stress är vanligt förekommande bland studerande, trötthet och oro är andra vanliga hälsobesvär.

Ekonomi och studiesituationen vanliga orsaker till hälsobesvär

En tredjedel av de studerande med hälsobesvär svarar att deras hälsobesvär kan bero på deras ekonomiska situation. Det är något vanligare att män upplever hälsobesvär på grund av ekonomi. Några exempel som lyfts fram är stress att kombinera arbete med studier, att pengarna inte räcker till familjens försörjning eller att man oroar sig för ekonomin efter studierna.

En tredjedel av de studerande med hälsobesvär svarar att deras hälsobesvär kan bero på deras studiesituation. Andelen är betydligt lägre på komvux och folkhögskola jämfört med högskolestuderande, där 59 procent gjorde samma bedömning. Kvinnor upplever i något högre grad att det finns ett samband mellan studiesituationen och hälsan.

1. Inledning

1.1. Inriktningen på CSN:s arbete

En av Centrala studiestödsnämndens (CSN) uppgifter är att följa och analysera de studerandes sociala och ekonomiska situation för att säkerställa att myndigheten har god kunskap inom området.¹

CSN säkerställer sin kunskap om studerandes sociala och ekonomiska situation genom registerundersökningar och genom att fråga de studerande om deras situation. Sedan 2007 har CSN återkommande gjort enkätundersökningar med fokus på de studerandes egna upplevelser av sin ekonomiska och sociala situation.

I denna studie studerar vi personer som studerar på antingen grundskole- eller gymnasienivå. Under våren 2021 har CSN därför genomfört en enkätundersökning riktad till studerande med studiemedel för studier på komvux eller folkhögskola i Sverige. Syftet med undersökningen är att ta reda på hur komvux- och folkhögskolestuderande upplever sin ekonomiska situation, sin studiesituation och sitt mående.

Förra året gjordes en studie kring universitets- och högskolestuderandes ekonomiska situation. I år har CSN valt att rikta en undersökning gentemot studerande som har studiemedel vid komvux eller folkhögskola. Följande år kommer CSN även att genomföra och redogöra för resultat av enkäter riktade till studerandegrupper inom andra skolformer.

Vi har anpassat några frågor i enkätundersökningen till komvux- och folkhögskolestuderandes situation. Många av frågorna i undersökningen har dock använts i flera tidigare undersökningar och har därför lämnats orörda. Återanvändandet av samma frågor och svarsalternativ gör att vi även kan beskriva utvecklingen över tid.

I en tabellbilaga till rapporten ges var och en möjlighet att mer ingående ta del av materialet. Där presenteras resultaten för samtliga frågor i enkäten, totalt och fördelat bland annat efter kön och ålder, samt resultat för komvux- och folkhögskolestuderande från undersökningarna 2013, 2015 och 2017. Tabellbilagan redovisas som ett separat dokument.

1.2. Avgränsningar och definitioner

Enkätundersökningen avser studerande som studerar med studiemedel på komvux och folkhögskola i Sverige. Studerande behöver ha fått studiemedel på minst halvtid under hösten 2020 samt under våren 2021² för att ha kunnat få enkäten.³

Undersökningen ska därför ses som en beskrivning av studerande som studerar en längre tid på komvux och/eller folkhögskola. De studerande kan även ha haft

¹ 5 § förordningen (2017:1114) med instruktion för Centrala studiestödsnämnden.

² Från vecka 33 under höstterminen och vid tiden för undersökningen under vårterminen.

³ Dessa kriterier användes som underlag för vårt urval.

studiemedel för studier inom andra skolformer under samma period. Som komplement till de frågor respondenterna har besvarat ingår datamaterial hämtat från CSN:s register.

Studerande som studerat utan studiemedel ingår inte i undersökningen. För att belysa situationen för dem som studerar utan studiemedel har vi i stället publicerat rapporten Vilka studerar utan studiemedel?⁴

I den här rapporten talar vi oftast om studerande. Vi avser då komvux- och folkhögskolestuderande som har studiemedel om inget annat anges.

1.3. Enkätundersökningen

1.3.1. Urval

De studerande valdes ut genom ett stratifierat slumpmässigt urval. Syftet med urvalsförfarandet var att säkerställa att de valda grupperna inte blev för små, något som skulle kunna försämra kvaliteten på undersökningen. I och med detta blev vissa mindre grupper överrepresenterade i urvalet. Svaren på enkätundersökningen har viktats så att antalet observationer är proportionerligt till deras storlek i utsökningen. I bilaga 2 redogörs för antalet studerande i populationen och i urvalet samt det faktiska antalet svarande på enkäten.

1.3.2. Sammanställning av resultaten

Resultaten har framför allt sammanställts med utgångspunkt i hur respondenten har besvarat frågorna i enkäten och därmed inte med utgångspunkt i registeruppgifter. Exempelvis finns det studerande som enligt vårt register bedriver studier med studiemedel, men enligt enkätsvaren inte bedriver några sådana studier. I och med att det har gått viss tid mellan tillfället när registeruppgifterna togs fram och tidpunkten för när enkäten besvarades, är vår bedömning att respondentens svar sannolikt är mer rättvisande än registeruppgifterna. Svaren har därför tjänat som utgångspunkt för resultatsammanställningen.

1.3.3. Analys av svarsfrekvenser och bortfall

Enkäten skickades den 19 april via e-post till 5 530 studerande. Insamlingen av enkätsvar pågick till och med den 17 maj och under insamlingstiden skickades fyra påminnelser ut. Av dem som mottog enkäten lämnade 2 027 studerande in ett svar. Det motsvarar en svarsfrekvens på 37 procent.

Bortfallet av svar innebär försämrad datakvalitet då det påverkar resultatens tillförlitlighet negativt. I denna undersökning har vi bearbetat resultaten genom att vikta dem utifrån hur många svar som kommit in i jämförelse med hur många som finns i studerandegruppen i verkligheten. Viktningen ökar svarens representativitet.

Konfidensintervall presenteras för samtliga frågor i en separat tabellbilaga. Vi har även gjort en bortfallsanalys som presenteras i bilaga 3.

⁴ CSN (2020a)

1.3.4. Jämförelser med tidigare år

I resultatredovisningen och i tabellbilagan presenterar vi även resultat för tidigare år. Dessa resultat baserar sig på komvux- och folkhögskolestuderande med studiemedel i Sverige enligt samma principer som resultaten i den här undersökningen.

Tidigare år riktade sig undersökningarna till en betydligt större grupp (studerande på olika utbildningsnivåer, studerande i Sverige och utomlands samt studerande med och utan studiemedel). Det var därför ett färre antal studerande som besvarade enkäten för tidigare år som var komvux- och/eller folkhögskolestuderande med studiemedel i Sverige jämfört med denna undersökning. Det kan innebära att resultaten för tidigare år är mer osäkra och att konfidensintervallen kan vara större än de är för resultaten som avser våren 2021. Även mindre förändringar av urvalet, till exempel förändrade åldersintervall, påverkar de äldre resultaten på motsvarande sätt.

1.4. Covid-19-pandemins påverkan på resultaten

Den här undersökningen genomfördes med start den 19 april 2021, det vill säga under den period då den tredje vågen av smittspridning drabbade Sverige. Resultaten i denna undersökning är därmed sannolikt påverkade av pandemin. Det är svårt att bedöma exakt hur pandemin har påverkat undersökningen då pandemin medförde en mängd förändringar i sättet att leva, arbeta och studera.

En stor förändring inom studiestödet är att den så kallade fribeloppsgränsen var avskaffad under tiden för undersökningen. Det medför att studerande kan ha höga inkomster utan att rätten till studiemedel påverkas. Under pandemin har också många skolor övergått helt eller delvis till distansundervisning. Det kan, bland annat, innebära att studerande som normalt skulle ha studerat på plats på skolan, nu studerar på distans.⁵

En annan konsekvens av pandemin är en kraftigt försämrad arbetsmarknad.⁶ Det gäller främst inom områden som hotell, restauranger och handel där tillfälliga anställningar är vanliga och där studerande ofta arbetar. Det är därför tänkbart att andelen som arbetar vid sidan av studierna är något lägre i denna undersökning på grund av pandemin och att studerandegruppen delvis består av personer som annars skulle ha arbetat.

1.5. Rapportens struktur

I kapitel 2 redogör vi för de frågor som har med ekonomiska förhållanden att göra, till exempel frågor om upplevelsen av den ekonomiska situationen, vilka inkomstkällor man använder för sin försörjning, hur man tycker att studiemedlen räcker och hur mycket man arbetar vid sidan av studierna.

I kapitel 3 behandlar vi frågor som rör studiesituationen, exempelvis frågor om varför man studerar och om hur man upplever studiesituationen och studietempot.

⁵ Se fråga 4 i tabellbilaga

⁶ Arbetsförmedlingen. (2021)

I kapitel 4 avhandlar vi studerandes hälsa. Här finns bland annat frågor om hur man mår, om man upplever några hälsobesvär eller symptom och om vad som orsakar dessa besvär och symptom.

I det avslutande kapitlet, kapitel 5, görs en sammanfattning av resultaten som även diskuteras utifrån rådande kunskapsläge.

2. Den ekonomiska situationen under studietiden

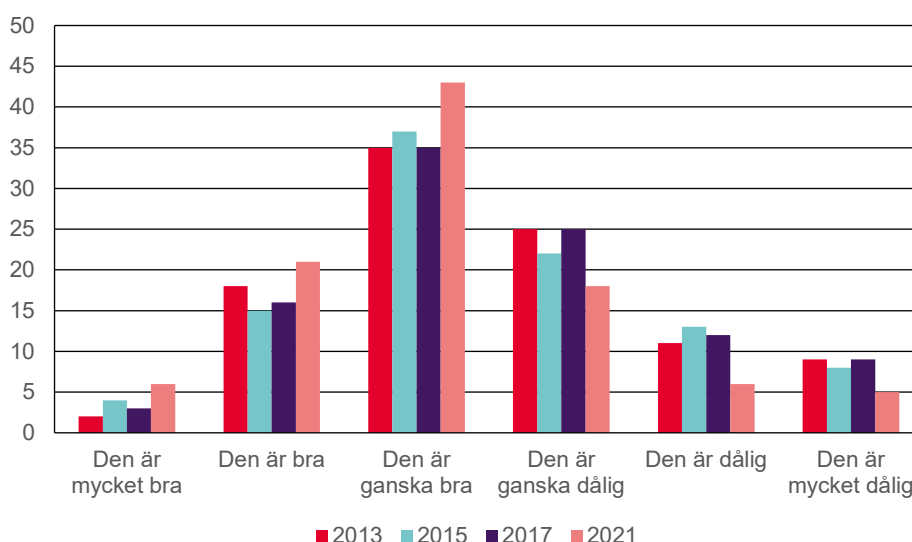
2.1. Upplevelsen av den ekonomiska situationen

Vilken ekonomi har studerande som studerar med studiemedel på komvux och folkhögskola? Majoriteten av de studerande på komvux och folkhögskola upplever att deras ekonomi är bra. Men den ekonomiska situationen för en studerande beror inte enbart på studiemedelnivån utan både på de samlade inkomsterna och på utgifterna. Studiemedlen är en viktig del av inkomsterna för många, men kan för andra utgöra en mindre del.

2.1.1. Fler studerande tycker att ekonomin under studietiden är bra

Av de studerande som studerar med studiemedel på komvux eller folkhögskola upplever 70 procent att deras ekonomi under studierna är mycket bra, bra eller ganska bra, vilket är en ökning med 16 procentenheter jämfört med föregående undersökning. Jämfört med högskolestuderande⁷ är det nu en liknande andel bland komvux och folkhögskolestuderande som upplever sin ekonomi under studierna som mycket bra, bra eller ganska bra.

Diagram 1 Hur upplever du att din ekonomi är under studietiden?
Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, andelar i procent, 2013–2021

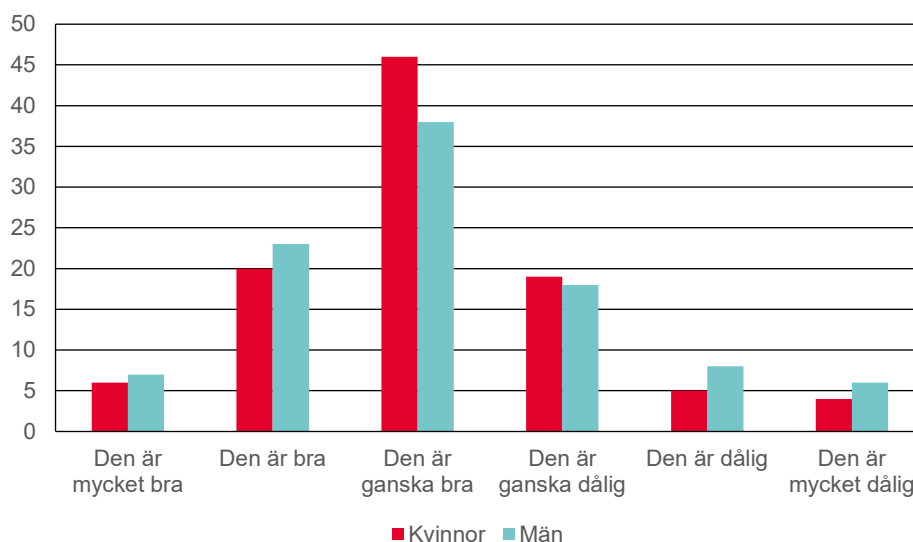

En högre andel män än kvinnor bedömer att de har en mycket bra eller bra ekonomi under studietiden. Samtidigt är det också en högre andel män än kvinnor som

⁷ CSN(2021)

bedömer att de har en dålig eller mycket dålig ekonomi under studietiden. En högre andel kvinnor än män bedömer att de har en ganska bra eller ganska dålig studieekonomi under studietiden.

Diagram 2 Hur upplever du att din ekonomi är under studietiden?
Studierande med studiemedel på komvux eller folkhögskola, fördelade efter kön, andelar i procent, 2021

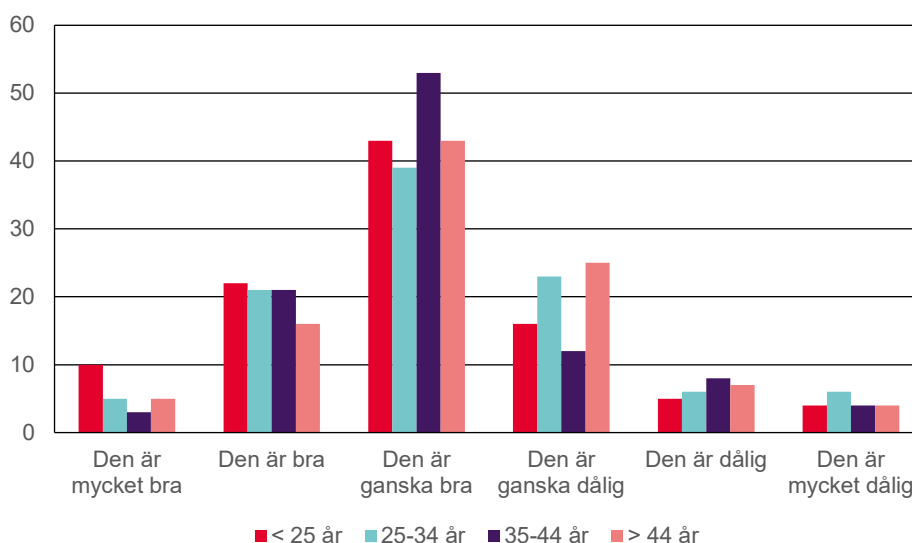

Oavsett om man är född i Sverige eller utomlands upplever man den egna ekonomin på liknande sätt. Bland dem som är födda utomlands upplever 71 procent att deras studieekonomi är mycket bra, bra eller ganska bra, jämfört med 70 procent bland de studerande som är födda i Sverige.

Äldre studerande upplever sämre ekonomi än yngre

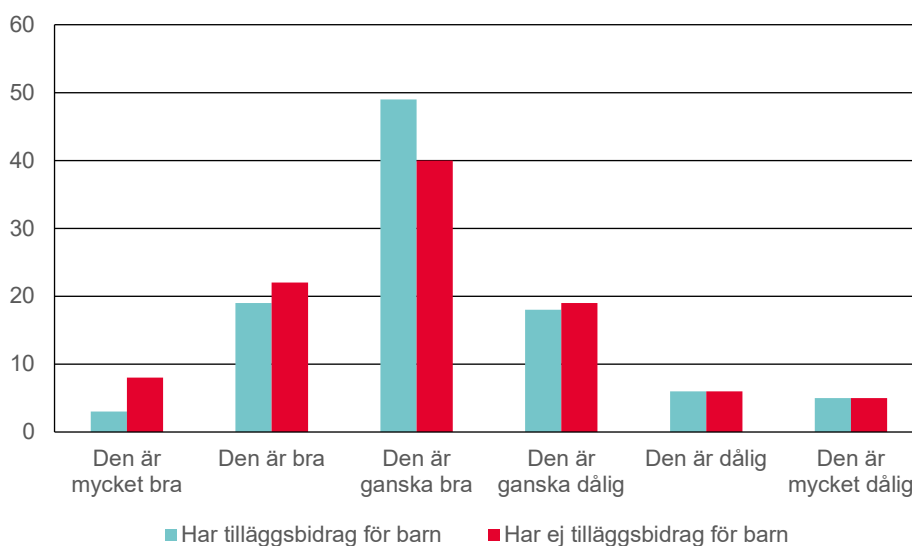
Äldre studerande tycker i större utsträckning att deras studieekonomi är ganska dålig eller dålig, jämfört med yngre studerande. Detta beror på att äldre studerande oftare har barn och har högre utgifter för bland annat boendet.

Diagram 3 Hur upplever du att din ekonomi är under studietiden?
 Studerande med studiemedel på komvux eller folkhögskola, fördelade efter åldersintervall, andelar i procent, 2021

Studerande som är föräldrar och har tilläggsbidrag för barn upplever i något lägre utsträckning att de har en god ekonomisk situation under studierna än de som inte har barn. Av dem som har tilläggsbidrag är det 3 procent som upplever att deras ekonomi är mycket bra, jämfört med 8 procent av dem som inte har tilläggsbidrag. Bland kvinnorna är det 46 procent som har svarat att de har ekonomiskt ansvar för barn och andelen män med ekonomiskt ansvar för barn är 20 procent. Andelen män med ekonomiskt ansvar för barn och som har svarat att deras studieekonomi är mycket dålig är något högre än andelen kvinnor. En tänkbar förklaring är att det är en högre andel kvinnor (29 procent) än män (15 procent) med ekonomiskt ansvar för barn som svarar att de får ekonomiskt stöd av en partner under studietiden.

Diagram 4 Hur upplever du att din ekonomi är under studietiden?
 Studerande med studiemedel på komvux eller folkhögskola, fördelade efter tilläggsbidrag för barn och inte, andelar i procent, 2021

2.1.2. Fler studerande tar studielån

Som nämns ovan beror studerandes ekonomi både på inkomster och utgifter. Inkomsterna varierar mellan olika studerande och utgörs bara till en del av studiemedel.

Alla personer i undersökningen har studiemedel. Av dessa har andelen som tar studiemedlens lånedel ökat. Det är vanligare bland män än bland kvinnor att ta lån. Detta stämmer väl överens med CSN:s registeruppgifter över den så kallade lånebenägenheten.⁸

Uppgifterna om hur många som använder lön som inkomstkälla ger en indikation på hur stor andel av de studerande som arbetar vid sidan av studierna eller under lov. Det är ungefär en fjärdedel av de studerande som har lön som försörjning under sina studier. Det finns ingen skillnad mellan kvinnor och män i andelen med lön som försörjning.

⁸ CSN (2020b).

Tabell 1 Hur försörjer du dig under vårterminen 2021?¹

Studenter med studiemedel på komvux eller folkhögskola, andelar i procent, 2013–2021

	2013	2015	2017	2021		
				Kvinna	Man	Totalt
Studielån och studiebidrag från CSN	49	54	51	56	65	59
Endast studiebidrag från CSN	52	42	38	42	36	40
Lön	22	26	28	24	24	24
Sparade medel	13	12	10	18	17	18
Ekonomiskt stöd från föräldrar	10	7	5	8	6	8
Mat och boende hos föräldrar	5	3	3	7	8	8
Ekonomiskt stöd från make/maka/partner, sambo eller pojk- och flickvän	25	19	14	22	4	16
Barnbidrag	26	22	11	26	7	19
Bostadsbidrag	12	11	4	11	6	9
Föräldrapenning	3	3	2	3	1	2
Underhållsstöd	7	5	2	5	9	3
Aktivitetsstöd för arbetsmarknads-politiska åtgärder	1	0	0	0	0	0
Ersättning från a-kassa	0	0	0	0	0	0
Försörjningsstöd (socialbidrag)	2	1	0	0	1	0
Sjukpenning/sjukersättning/aktivitetsersättning	1	0	0	0	0	0
Ersättning för studier från arbets-givaren	1	1	2	0	0	0
Stipendium	0	0	1	0	1	0
Lån från bank eller kreditbolag	1	1	0	1	1	1
Annat	3	3	3	2	3	3
Summa	234	212	177	227	179	209

¹ Flervalsfråga. Summan kan därför bli högre än 100 procent.

Kvinnor anger fler olika försörjningskällor än män. En ungefär lika stor andel av kvinnorna som av männen får stöd från sina föräldrar, men kvinnor får betydligt oftare ekonomiskt stöd av en partner än män. Bland kvinnorna svarade 22 procent att

de har ekonomiskt stöd från sin partner, medan endast 4 procent av männen svarade samma sak.

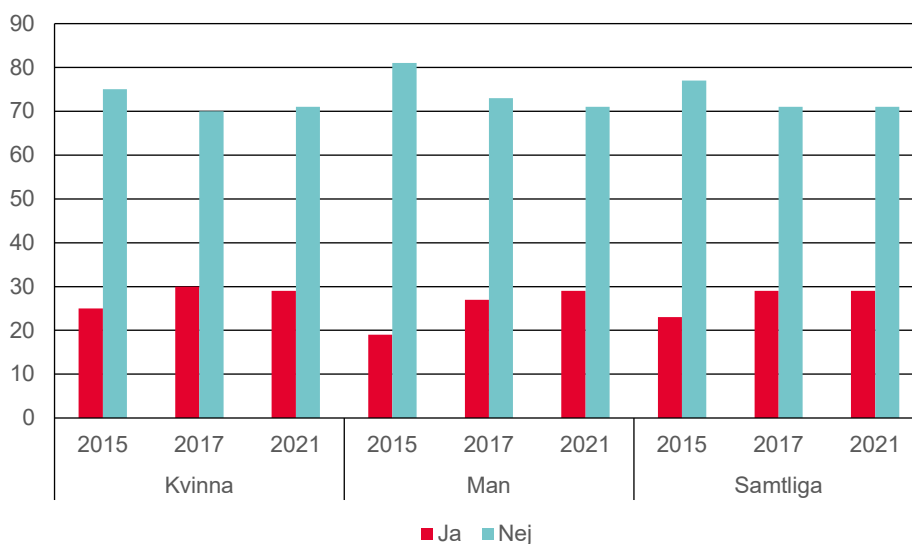
Av kvinnorna använder 26 procent barnbidrag som en del av försörjningen medan motsvarande andel bland männen bara är 7 procent. Detta stämmer överens med att fler kvinnor än män svarar att de har ekonomiskt ansvar för barn. Att andelen som har svarat att de använder barnbidrag som försörjning är lägre än andelen som har ekonomiskt ansvar för barn, skulle kunna bero på att de ser barnbidraget som pengar som ska gå till barnets försörjning i första hand.

Tidigare år har vi sett att andelen som får ekonomiskt stöd från sina föräldrar har minskat, men andelen som svarade ja på denna fråga har i år ökat med tre procentenheter från föregående undersökning. En ungefär lika stor andel av kvinnorna som av männen får stöd från sina föräldrar. Det är däremot en liten högre andel män än kvinnor som har svarat att de får mat och boende hos sina föräldrar.

2.1.3. Andelen som klarar oförutsedd utgift har ökat bland studerande med barn

Det har inte skett någon förändring av andelen av de studerande som anger att hushållet klarar att hantera en oförutsedd utgift på 12 000 kronor⁹ inom en månad utan att låna eller be om hjälp. Andelen ökade marginellt mellan 2015 och 2017, men har därefter varit oförändrad mellan 2017 och 2021.

Diagram 5 Skulle du/ditt hushåll inom en månad klara av att betala en oväntad utgift på 12 000 kronor utan att låna eller be om hjälp?
Studerande med studiemedel på komvux eller folkhögskola, fördelade efter kön, andelar i procent, 2021

I 2017 års undersökning var det en något högre andel kvinnor än män som skulle klara en oförutsedd utgift på 12 000 kronor. Jämfört med undersökningen 2017 har andelen kvinnor som skulle klara av en sådan utgift minskat och andelen män har

⁹ Indexreglerad, räknas upp med KPI.

ökat. Det innebär att andelen som klarar en oförutsedd utgift nu är likartad oavsett kön.

Bland de studerande som har tilläggsbidrag, och därmed har barn, har andelen som svarar att de inte kan hantera oförutsedda utgifter ökat med 6 procentenheter, från 69 till 75 procent. Bland studerande som inte har tilläggsbidrag har andelen som inte klarar av en oförutsedd utgift i stället minskat, från 72 procent till 69 procent, sedan undersökningen 2017. I hela befolkningen var det 20 procent som inte skulle klara av att hantera en oförutsedd utgift på 12 000 kronor under 2019.¹⁰

2.2. Upplevelsen av studiemedlen

I detta avsnitt övergår vi till att följa hur de studerande ser på studiemedlen. Är de tillräckliga? Är de nödvändiga för att personer ska börja studera? Och vilka tankar har de studerande om studielånet? Nästan hälften av de studerande tycker att studiemedlen täcker minst 75 procent av levnadsomkostnaderna. Män bedömer oftare än kvinnor att studiemedlen täcker minst 75 procent av levnadsomkostnaderna, vilket med stor sannolikhet beror på att männen i genomsnitt är yngre än kvinnorna och att män mer sällan har ekonomiskt ansvar för barn.

2.2.1. Drygt en fjärdedel tycker att studiemedlen täcker alla levnadsomkostnader

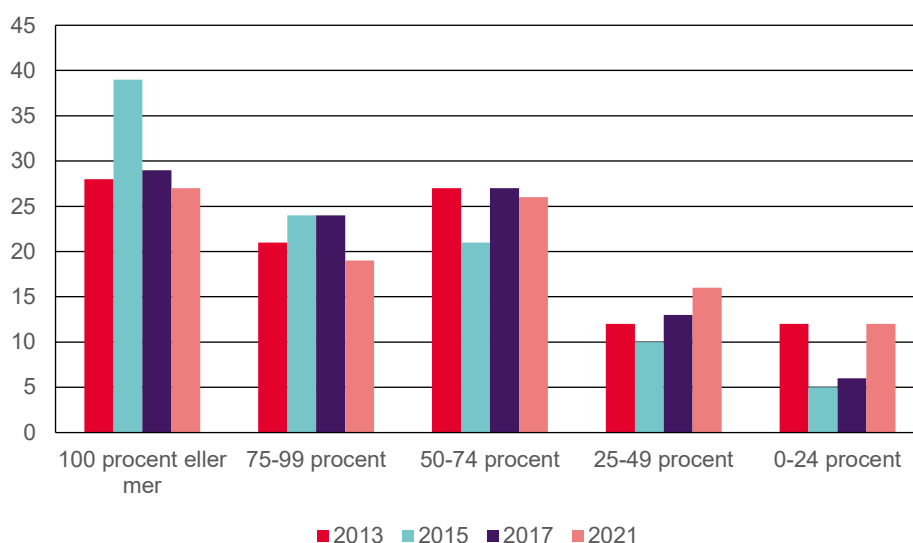
Av dem som studerar med både bidrag och lån är det 27 procent som bedömer att studiemedlen täcker samtliga deras levnadsomkostnader.¹¹ Ytterligare 19 procent, det vill säga sammanlagt 46 procent, tycker att studiemedlen täcker minst 75 procent av levnadsomkostnaderna. Det är en minskning med 7 procentenheter sedan 2017 års undersökning. Jämfört med högskolestuderande (75 procent)¹² är det därmed färre komvux och folkhögskolestuderande som tycker att studiemedlen täcker minst 75 procent av levnadsomkostnaderna. En delförklaring till skillnaderna kan vara att studerande vid komvux och folkhögskola har en högre ålder i genomsnitt jämfört med högskolestuderande.

¹⁰ SCB (2020b).

¹¹ I avsnitt 2.2.1 behandlas enbart de som har både bidrag och lån. Studiemedlen är anpassade så att bidrag och lån ska kunna täcka rimliga levnadsomkostnader. De som bara tar bidragsdelen är därför inte medtagna i denna analys.

¹² CSN (2021)

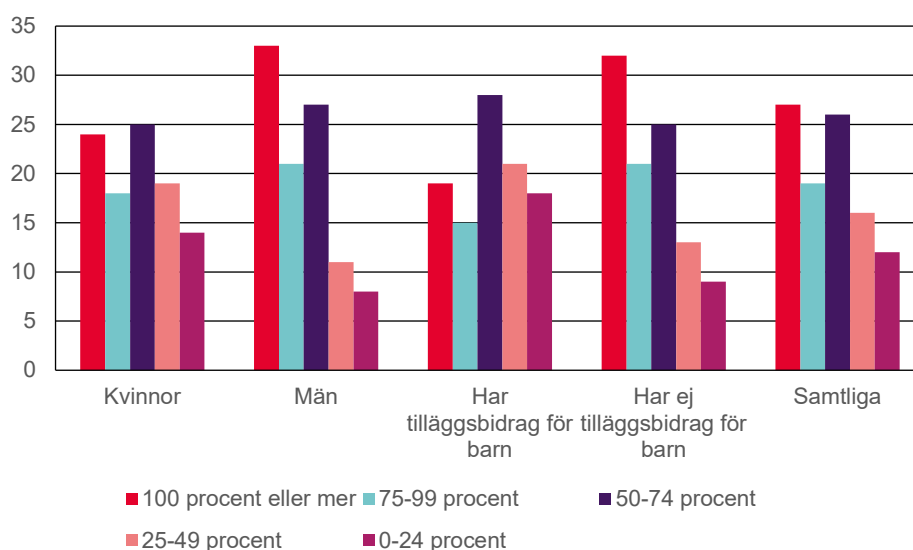
Diagram 6 I vilken utsträckning täcks dina levnadsomkostnader av dina studiemedel?
 Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, andelar i procent, 2013-2021

Andelen som tycker att studiemedlen bara täcker upp till 24 procent har fördubblats från 2017 års undersökning, från 6 till 12 procent.

Av männen bedömer 33 procent att studiemedlen är tillräckliga och av kvinnorna är det 24 procent som redovisar samma resultat. Män bedömer även oftare än kvinnor att studiemedlen täcker minst 75 procent av levnadsomkostnaderna. Att männen tycker att studiemedlen fyller deras behov bättre än kvinnorna beror med stor sannolikhet på att männen i genomsnitt är yngre än kvinnorna och på att de mer sällan har ekonomiskt ansvar för barn.

Diagram 7 I vilken utsträckning täcks dina levnadsomkostnader av dina studiemedel?
 Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter kön och tilläggsbidrag för barn, andelar i procent, 2021

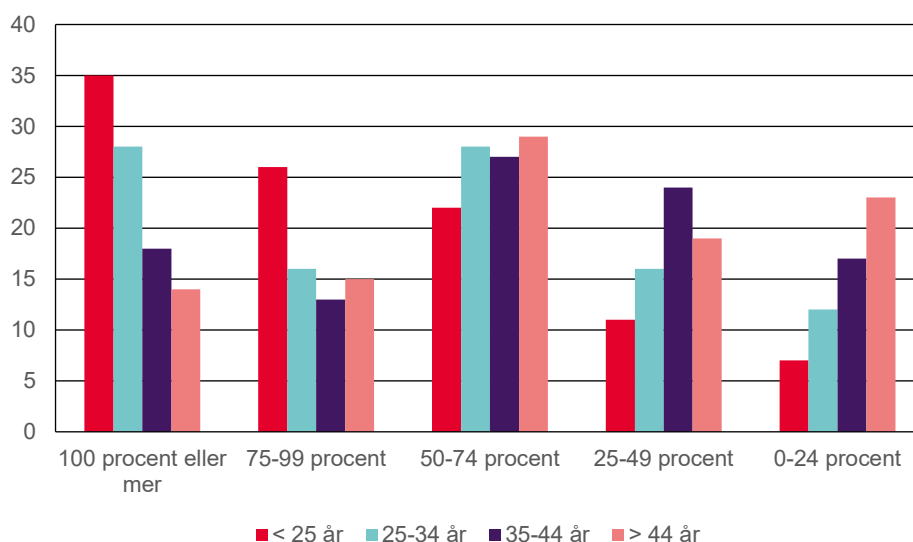

Studerande som har tilläggsbidrag för barn tycker att studiemedlen i mindre utsträckning täcker deras levnadsomkostnader. Exempelvis bedömer 34 procent av dem som

har tilläggsbidrag att studiemedlen täcker minst 75 procent av omkostnaderna, jämfört med 53 procent bland dem som inte har tilläggsbidrag för barn.

Bland dem som är yngre än 25 år och som studerar med studiemedel är det 61 procent som bedömer att studiemedlen täcker minst 75 procent av deras levnadsomkostnader. Som jämförelse är motsvarande andel bland dem som är 45 år eller äldre 29 procent.

Diagram 8 I vilken utsträckning täcks dina levnadsomkostnader av dina studiemedel?
 Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter åldersintervall, andelar i procent, 2021

En viktig orsak till att äldre inte tycker att studiemedlen täcker deras omkostnader är att äldre studerande har högre boendekostnader än yngre. Av dem som är 45 år eller äldre är det exempelvis 30 procent som betalar minst 7 000 kronor i månaden för sitt boende. Motsvarande andel är 7 procent bland dem som är yngre än 25 år (se diagram 16 om boendekostnader fördelat på ålder).

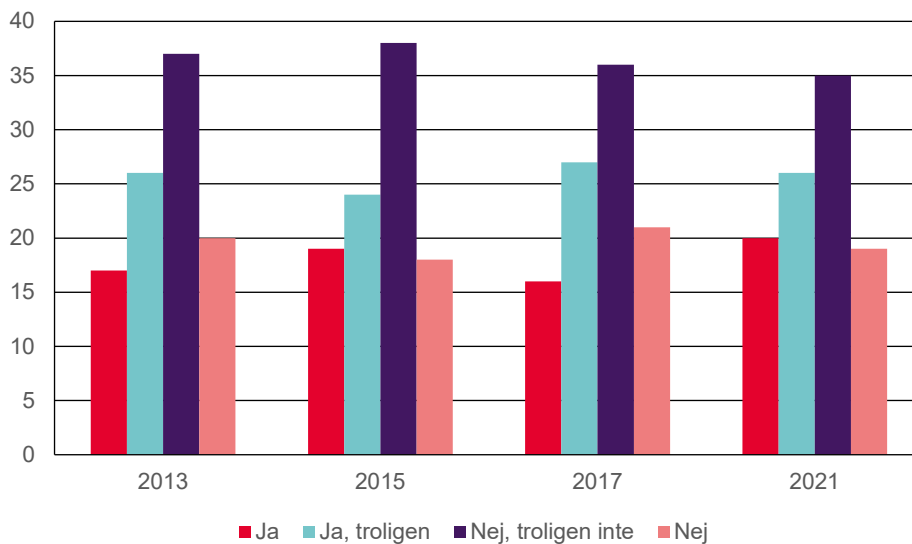
2.2.2. Andelen som börjar studera tack vare studiemedlen minskar

Ett mål för studiestödet är att det ska verka rekryterande för både kvinnor och män och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. I detta avsnitt försöker vi därför undersöka studiemedlens rekryterande effekt med hjälp av de studerandes svar i enkäten.

På frågan ”Om det inte hade varit möjligt att få studiestöd från CSN när du började studera, hade du ändå börjat?” har vi tolkat att de som svarar ”nej” eller ”nej, troligen inte”, hade inte, eller troligen inte, börjat studera om de inte hade kunnat få studiemedel. De bedöms därmed vara rekryterade av studiemedlen.

Andelen som anger ”nej” eller ”nej, troligen inte” har minskat från 57 till 54 procent. Detta skiljer sig åt från högskolestuderande, där andelen som har svarat samma sak i stället har ökat från 43 till 55 procent. Studerande på komvux och folkhögskola är därmed numera ungefär lika rekryterade av studiemedlen som högskolestuderande är.

Diagram 9 Om det inte hade varit möjligt att få studiemedel från CSN när du började studera, hade du ändå börjat?
Studierande med studiemedel på komvux eller folkhögskola, andelar i procent, 2013–2021

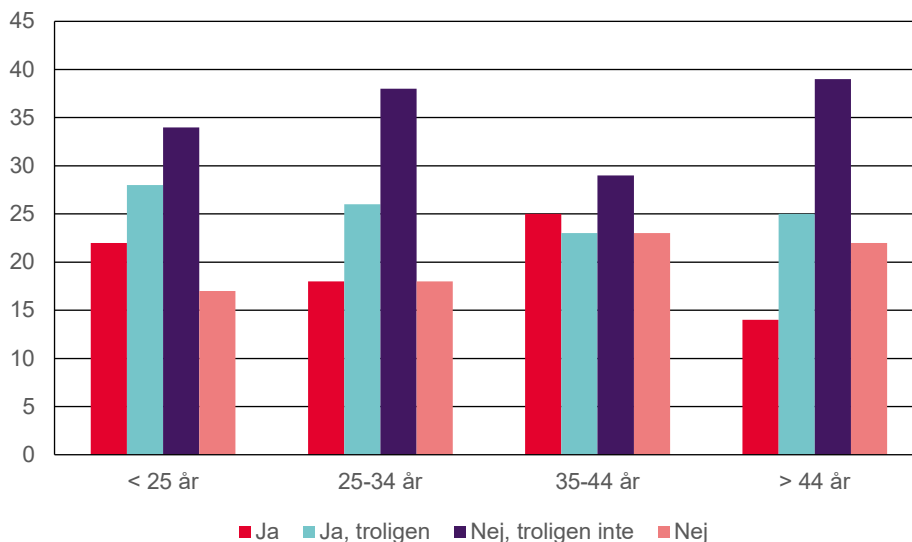
Det är ungefär lika stor andel kvinnor som män som rekryteras till studier tack vare möjligheten till studiemedel. Bland kvinnorna är det 54 procent som svarar ”nej” eller ”nej, troligen inte” på frågan om de hade börjat studera utan möjligheten till studiestöd. Bland männen är det 53 procent som svarar samma sak.

Yngre studerande skulle i mycket högre utsträckning ha börjat studera oavsett om de hade kunnat få studiemedel eller inte. Att kombinera studier med föräldraskap är också en faktor som ökar andelen som är beroende av studiemedlen för att börja studera.

Mönstret, som känns igen från tidigare undersökningar, är alltså att lite äldre studerande oftare tycker att studiemedlen är otillräckliga i förhållande till levnadsomkostnaderna men samtidigt inte skulle ha börjat studera om de inte hade fått studiemedel.

Diagram 10 Om det inte hade varit möjligt att få studiemedel från CSN när du började studera, hade du ändå börjat?

Studierande med studiemedel på komvux eller folkhögskola, fördelade efter åldersintervall, andelar i procent, 2021

Bland studerande på komvux och folkhögskola är det mer vanligt att heltidsstuderande är rekryterade av studiestödet än de som studerar på deltid. Bland heltidsstuderande är det 56 procent som svarar att de inte, eller troligen inte, hade börjat studera utan möjligheten till studiestöd. Bland deltidsstuderande är det 40 procent som svarar samma sak. Det kan bero på att deltidsstuderande sällan har studier som sin främsta sysselsättning.

2.2.3. Begränsning av studiemedelsveckor leder till bättre studieplanering

Det är 28 procent som inte känner till att det finns en gräns för antalet veckor med studiemedel. Bland dem som svarar att de är medvetna om veckogränsen anger de flesta att det innebär att de planerar sina studier mer noggrant. Färre har markerat veckobegränsningen påverkat studievägen på ett negativt sätt, till exempel att man har valt en kortare utbildning än den man egentligen ville gå eller behöver hoppa över kurser som bedöms vara viktiga.

Tabell 2 Har din planering av dina studier påverkats av att du endast kan få studiemedel i ett visst antal veckor per utbildningsnivå?
 Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, andelar i procent¹, 2021

Påverkan av veckogränsen	Andel
Nej	44
Ja, jag har planerat mina studier mer noggrant	27
Ja, jag har koncentrerat mig mer på mina studier	19
Ja, jag har läst fler kurser per termin	9
Ja, jag har valt en kortare utbildning	7
Ja, jag har inte läst kurser vid sidan av min utbildningsinriktning, till exempel sommarkurser	3
Ja, jag har varit tvungen att hoppa över kurser som jag anser är viktiga för min utbildning	5
Ja, jag har valt att använda mindre studiemedel än jag har haft rätt till	3
Ja, på annat sätt	2

¹ Det var möjligt att välja flera ja-alternativ. Summan överstiger därför 100 procent.

2.2.4. Studielån ses som ett fördelaktigt lån, men en femtedel är rädda för att ta lån

Att ta studielån kan ha betydelse för viljan att börja studera. Till exempel kan det därför vara av intresse att veta hur många som är rädda för att ta studielån och vilka som inte är det.

Lite mer än hälften, 52 procent, av samtliga studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola instämmer helt eller till stor del i påståendet att studielån är ett fördelaktigt lån. Samtidigt är det bara 13 procent som helt tycker att det är oproblemiskt att ta lån. Detta speglar att majoriteten tycker att lånet är förmånligt, men att man inte lättvindigt bör ta studielån. Det är däremot 20 procent av de studerande som känner sig rädda för att ta studielån.

Tabell 3 **Hur ser du på studielån?**
 Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, andelar i procent, 2021

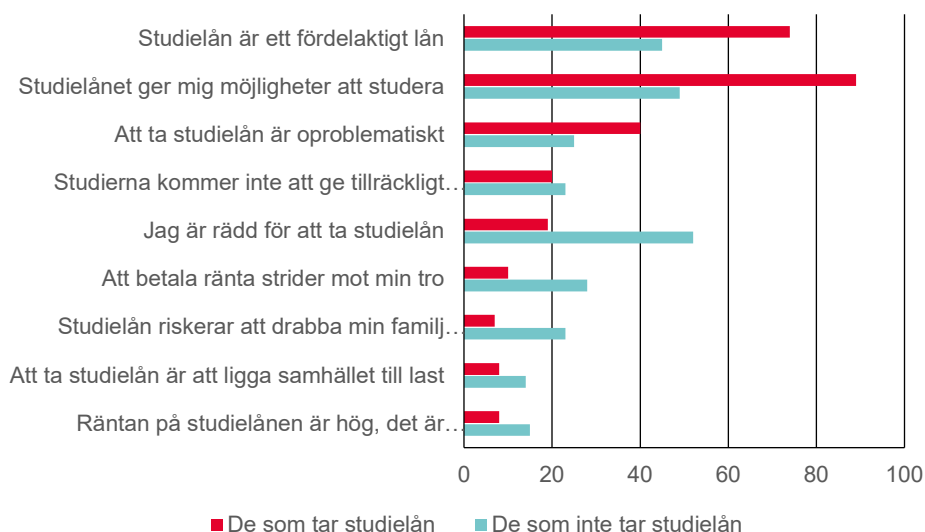
	Stämmer inte alls	Stämmer till viss del	Stämmer till stor del	Stämmer helt
Studielån är ett fördelaktigt lån	7	31	27	25
Studielånet ger mig möjligheter att studera	11	17	24	48
Jag är rädd för att ta studielån	29	38	13	20
Att ta studielån är oproblematiskt	25	41	21	13
Räntan på studielånen är hög, det är bättre att ta andra lån	69	20	6	5
Studielån riskerar att drabba min familj negativt	58	28	7	6
Att betala ränta strider mot min tro	59	24	7	10
Studierna kommer inte att ge tillräckligt goda chanser att få ett arbete eller ger inte ett arbete med tillräckligt hög lön för att kunna betala tillbaka studielånet	47	32	13	8
Att ta studielån är att ligga samhället till last	63	27	6	4

Synen på studielån skiljer sig åt mellan studerande som invandrat till Sverige och studerande som är födda i Sverige. Det är 39 procent av studerande som är födda utomlands som stämmer in helt eller till stor del i att det finns en rädsla för att ta studielån, jämfört med 26 procent av dem som är födda i Sverige.

Av de studerande är det 60 procent som svarar att de studerar med studielån eller att de någon gång har studerat med studielån. Bland dem som tar studielån är det 74 procent som svarar att de helt eller delvis instämmer i påståendet att studielånet är fördelaktigt. På frågan om studielånet ger möjligheter till att studera är det 89 procent som svarar att det stämmer helt eller till stor del, medan bland studerande som inte tar lån är det 49 procent som tycker samma sak. Det är därför nästan hälften av de studerande som inte tar lån som ändå tycker att lånet ger dem möjligheter att studera. Många av dem som inte tar lån är dock rädda för att ta studielån, 52 procent jämfört med 19 procent bland dem som tar lån. Det visar att många ändå ser möjligheten med att ta lån, men att en stor del av de studerande är rädda för att ta lån. Det kan exempelvis bero på okunskap kring reglerna för återbetalning eller rädsla för skuldsättning.

Diagram 11 Hur ser du på studielån?

Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, andel som svarat "stämmer till stor del" och "stämmer helt" i procent, 2021¹

¹ Svartalternativ fyra lyder i sin helhet "Studierna kommer inte att ge tillräckligt goda chanser att få ett arbete eller ger inte ett arbete med tillräckligt hög lön för att kunna betala tillbaka studielånet". Svartalternativ åtta lyder i sin helhet: "Räntan på studielånen är hög, det är bättre att ta andra lån".

Av de studerande som har studielån svarar drygt hälften att de inte eller troligen inte skulle ha börjat studera om de inte hade kunnat få studielån. De som tar eller har tagit studielån fick även frågan om hur det faktum att de ska återbetala lånet påverkar dem. Lite mer än hälften, 59 procent av kvinnorna och 52 procent av männen, svarar att återbetalningen av lånet inte påverkar dem. Jämfört med högskolestuderande är det fler komvux och folkhögskolestuderande som påverkas av att lånet ska betalas tillbaka.¹³ De som inte tar eller har tagit studielån svarade även på frågan om varför de avstår från att ta lånedelen. De vanligaste svartalternativen är att de inte behöver ta några lån för att klara sin försörjning eller att de med hänsyn till återbetalningen av lånen inte vill belasta sin framtida ekonomi med sådana lån.

¹³ CSN (2021)

2.3. Arbete vid sidan av studierna

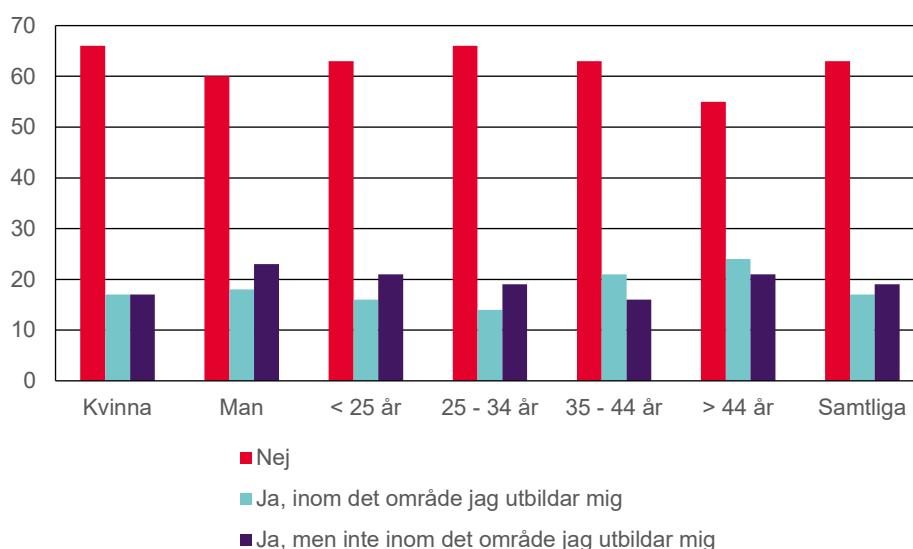
I detta avsnitt tar vi reda på hur mycket komvux- och folkhögskolestuderande som studerar med studiemedel arbetar vid sidan av studierna samt vilken boendesituation de har. Vi ställer bland annat frågor om hur mycket man arbetar, om arbetets inriktning och om arbetet påverkar studierna. På grund av vissa ändringar i frågor och svarsalternativ är resultaten i detta avsnitt inte helt jämförbara med tidigare undersökningar. Resultaten visar bland annat att drygt var tredje studerande arbetar vid sidan av sina studier och att drygt hälften av alla studerande bor i någon form av hyresrätt.

2.3.1. Drygt var tredje studerande arbetar vid sidan av studierna

Arbete vid sidan av studierna kan fylla olika funktioner. Det kan vara ett sätt att skaffa sig yrkeserfarenhet, exempelvis genom arbete inom det område man utbildar sig. Det är också ett sätt att förstärka inkomsten under studietiden. I och med att fribeloppet för inkomst är avskaffat under perioden för denna undersökning finns det också möjlighet för yrkesarbetande att ta studiemedel för studier som bedrivs vid sidan av ett arbete.

Under vårterminen 2021 anger 37 procent att de arbetar vid sidan av studierna. Det är en lägre andel än motsvarande andel bland högskolestuderande (48 procent under hösten 2020).¹⁴ Män arbetar oftare än kvinnor, framför allt är det vanligare att män arbetar med sådant som inte har med utbildningen att göra. Det är något vanligare att äldre arbetar inom områden som ligger i linje med vad de studerar till.

Diagram 12 Arbetar du vid sidan av dina studier under vårterminen 2021?
Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter kön och åldersintervall, andelar i procent, 2021

Vid en jämförelse mellan de olika åldersgrupperna är det ungefär lika vanligt att arbeta parallellt med studierna. Undantaget är studerande som är 45 år eller äldre där det är

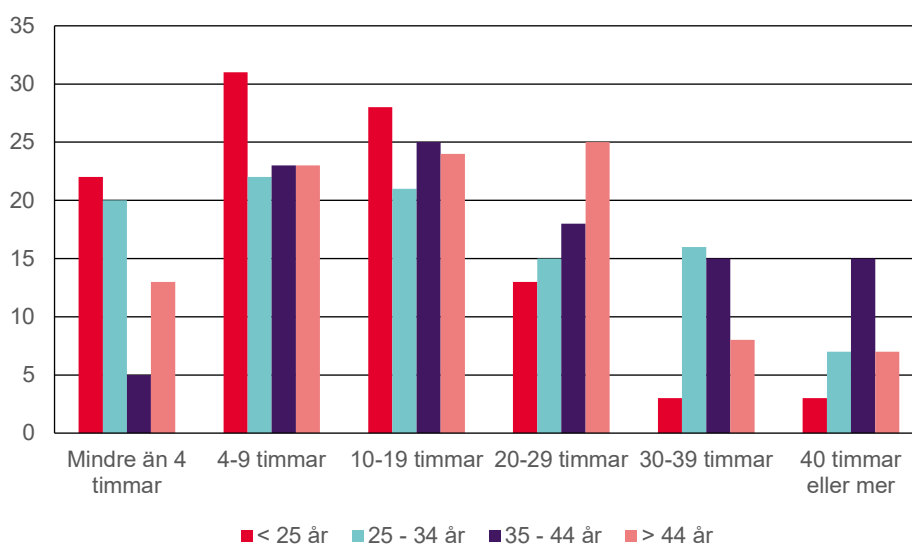
¹⁴ CSN (2021)

något vanligare att arbeta jämfört med övriga ålderskategorier. Det är också något vanligare att arbeta om man läser på gymnasial nivå jämfört med grundskolenivå samt bland studerande som läser på deltid jämfört med heltid.

Bland yngre studerande är det vanligast att arbeta 4–9 timmar i veckan medan det bland äldre studerande är vanligare att arbeta fler timmar. Flest timmar arbetar studerande inom åldersintervallet 35–44 år där knappt hälften arbetar halvtid eller mer och 15 procent arbetar heltid parallellt med studierna. De som arbetar inom samma område som sin utbildning arbetar något fler timmar i veckan jämfört med de som inte gör det.

Diagram 13 Ungefär hur många timmar per vecka arbetar du i genomsnitt vid sidan av dina studier under vårterminen 2021?

Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter åldersintervall, andelar i procent, 2021

De som inte arbetar fick frågan om anledningar till att de inte arbetar. Bland dem som inte arbetar är det vanligast att låta bli på grund av att man vill koncentrera sig på studierna och att man ville arbeta men inte fick något arbete. Andelen som ville arbeta men inte fick något arbete minskade i de två föregående undersökningarna 2015 och 2017, men ökar nu med 12 procentenheter jämfört med undersökningen 2017. Särskilt vanligt att vara ofrivilligt arbetslös är det bland studerande på grundskolenivå.

Tre ekonomiska motiv och ett arbetslivsorienterat ligger i topp när det handlar om orsaker att arbeta. ”Att ha råd att studera”, ”få extrapengar”, ”jag måste försörja andra” och ”få arbetslivserfarenhet” är de främsta skälen till arbete parallellt med studierna. Av dem som svarat på enkäten anger 21 procent vardera att de arbetar för att ha råd att studera eller för att få arbetslivserfarenhet. 19 procent anger att de arbetar för att försörja andra och 18 procent arbetar för att få extrapengar. Äldre studerande arbetar oftare för att försörja andra och yngre studerande arbetar oftare för att få extrapengar.

Särskilt vanligt att arbeta för att få arbetslivserfarenhet är det bland studerande som arbetar inom det område som de utbildar sig. För 31 procent av dem som arbetar inom det område de utbildar sig till är det främsta skälet att arbeta att skaffa sig arbetslivserfarenhet.

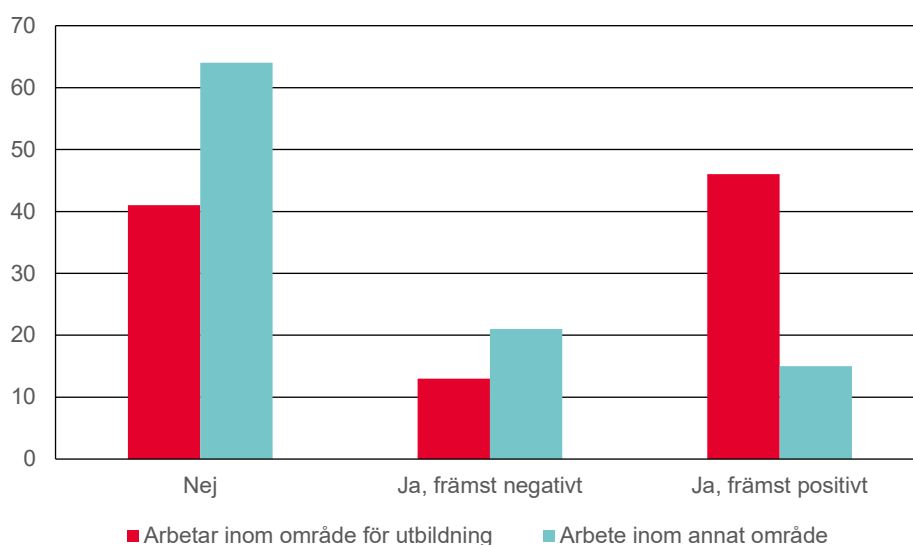
2.3.2. Hälften upplever att arbetet påverkar studierna

Arbete vid sidan av studierna kan påverka studieresultaten. Undersökningar har visat att lite arbete kan vara positivt för studieresultaten, men att arbete i större omfattning ofta är negativt.¹⁵

Hälften av de studerande som arbetar – 51 procent – upplever inte att arbetet påverkar deras studier. Därmed upplever 49 procent att studierna påverkas. Av dem som bedömer att studierna påverkas upplever knappt två tredjedelar att studierna påverkas positivt av arbetet och en dryg tredjedel att studierna påverkas negativt.

Det finns ett samband mellan vad man arbetar med och påverkan på studierna. Av dem som arbetar inom samma område som de studerar upplever knappt 60 procent att arbetet påverkar deras studier och en kraftig majoritet av dem anser att arbetet har en positiv inverkan på studierna. Bland dem som arbetar med något annat än de utbildar sig till är det betydligt vanligare att man tycker att studierna inte påverkas alls av arbetet. Av dem som upplever att arbetet påverkar studierna svarar de flesta att arbetet har en negativ påverkan på studierna.

Diagram 14 Upplever du att arbetet vårterminen 2021 påverkar dina studier? Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter de som arbetar inom det område de utbildar sig till eller ett annat område, andelar i procent, 2021

2.4. Boende under studietiden

Drygt 50 procent av de komvux- och folkhögskolestuderande bor i någon form av hyresrätt – 7 procent bor i en hyresrätt som är en studentbostad och 46 procent i en hyresrätt som inte är en studentbostad. Det är 15 procent som bor i bostadsrätt, 15 procent bor i villa eller radhus och 10 procent bor i rum (inneboende). Det är också 7 procent som lämnat uppgift om att de bor under andra förhållanden än de

¹⁵ Se bl.a. IFAU (2017); Avdic, D., Gartell, M (2015); Joensen, J. (2007 och 2011); Kosi, T. m.fl. (2013); Uusitalo, R. (2010); Uddannelses- og Forskningsministeriet (2018); CSN (2018).

möjliga svarsalternativen.¹⁶ Sedan 2013 har det endast skett små förändringar i fördelningen mellan olika boenden.

Av de studerande bor 21 procent ensamma och 79 procent bor tillsammans med andra i någon form.

Tabell 4 Bor du tillsammans med någon/några?
Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, andelar, 2021¹

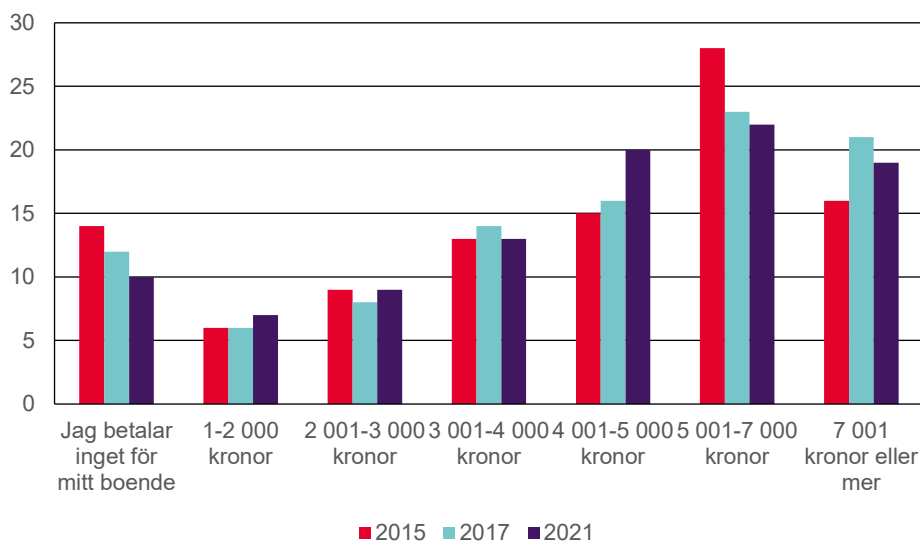
	< 25 år	25-34 år	35-44 år	> 44 år	Samtliga
Nej	26	23	10	10	21
Ja, med make/maka, partner eller sambo	14	26	22	30	21
Ja, med någon av eller båda mina föräldrar	28	8	2	1	14
Ja, tillsammans med make/maka/partner/sambo och med barn eller ungdomar under 21 år	6	29	54	44	26
Ja, med andra studerande eller vänner	21	8	2	3	11
Ja, tillsammans med barn eller ungdomar under 21 år	6	10	14	15	10
Ja, under andra förhållanden	6	3	2	3	4

¹ Flera svarsalternativ kunde väljas, därför kan summan av kolumnerna överstiga 100 procent.

Boendesituationen hänger nära samman med livssituationen, vilken varierar med studerandes ålder. Det är främst de som är yngre som bor ensamma, medan majoriteten av dem som är lite äldre bor tillsammans med en partner och i många fall också med barn.

¹⁶ Vanligaste svaren bland dem som svarat ”annat, nämligen” var boende i lägenhet, på internat eller med föräldrar.

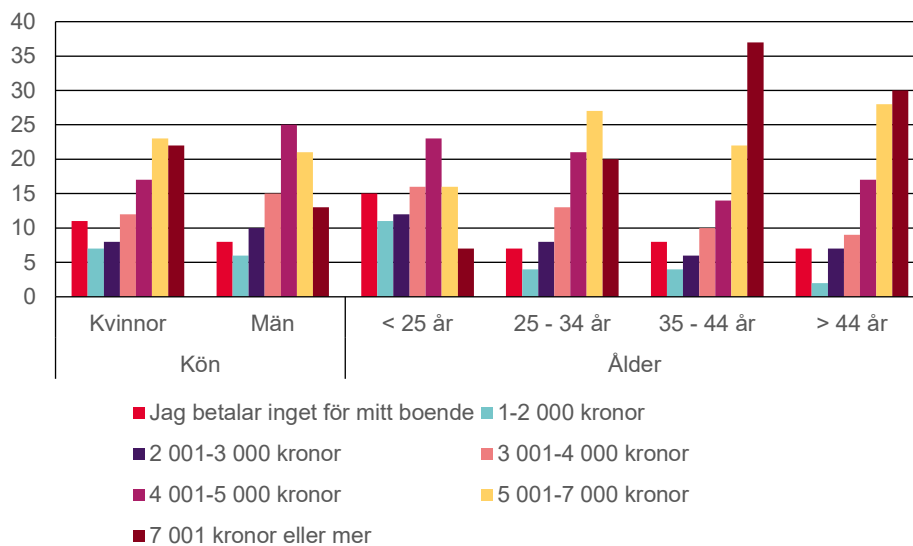
Diagram 15 Hur mycket betalar du för ditt boende per månad?
 Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola studiemedel, andelar i procent, 2021

Allt färre studerande studerar utan att betala något för sitt boende. Andelen har minskat med 4 procentenheter sedan 2015. Vanligast är det att betala mellan 5 001 och 7 000 kronor för sitt boende under studietiden. Även här har andelen sjunkit sedan 2015.

Kvinnor betalar något mer för sitt boende jämfört med män. Knappt hälften av kvinnorna och en tredjedel av männen betalar 5 001 kronor eller mer för sitt boende. Boendekostnaderna ökar också med ålder. Högst boendekostnader har studerande i åldersintervallet 35–44 år där 37 procent av de studerande betalar 7 001 kronor eller mer. Lägst boendekostnader har studerande yngre än 25 år, där 15 procent inte har någon boendekostnad alls. Det är särskilt vanligt att inte ha någon boendekostnad bland studerande som bor hemma hos sina föräldrar.

Diagram 16 Hur mycket betalar du för ditt boende per månad?
 Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola fördelade efter kön
 och ålder, andelar i procent, 2021

3. Studiesituationen på komvux och folkhögskola

I det här kapitlet beskriver vi hur studerande på komvux och folkhögskola som har studiemedel upplever sin studiesituation. Det handlar bland annat om varför de började studera, hur de känner att de lyckas med sina studier, hur mycket tid de lägger på sina studier och hur de ser på framtiden efter studierna. Resultaten visar bland annat att studiesituationen har försämrats jämfört med tidigare. De som har fått studierna omlagda till distansstudier på grund av covid-19-pandemin är de som är minst nöjda med studiesituationen.

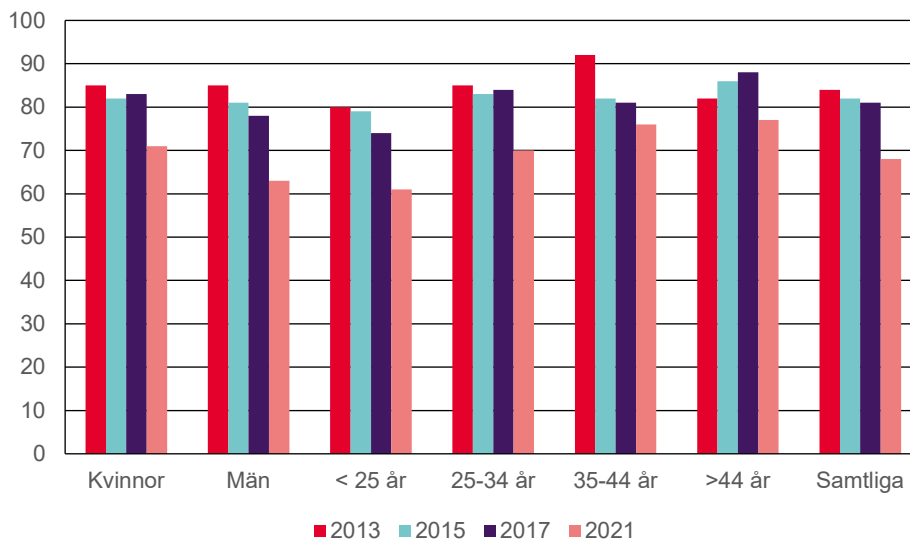
3.1. Studiesituationen för studerande på komvux och folkhögskola

3.1.1. Studiesituationen har försämrats på grund av covid-19- pandemin

Av de studerande på komvux och folkhögskola som studerar med studiemedel upplever 68 procent att de har en bra eller mycket bra studiesituation. Vid undersökningstillfällena 2013, 2015 och 2017 var det över 80 procent som upplevde att studiesituationen var bra. I stället har andelen studerande som uppger att deras studiesituation är dålig eller mycket dålig ökat, från 5 procent 2017 till 11 procent våren 2021. En större andel av de studerande svarar att de varken tycker att studiesituationen är bra eller dålig, jämfört med tidigare undersökningar.

”Covid hade en stor påverkan på studierna, pga distansen fick jag inte göra den praktiska delen av utbildningen.”

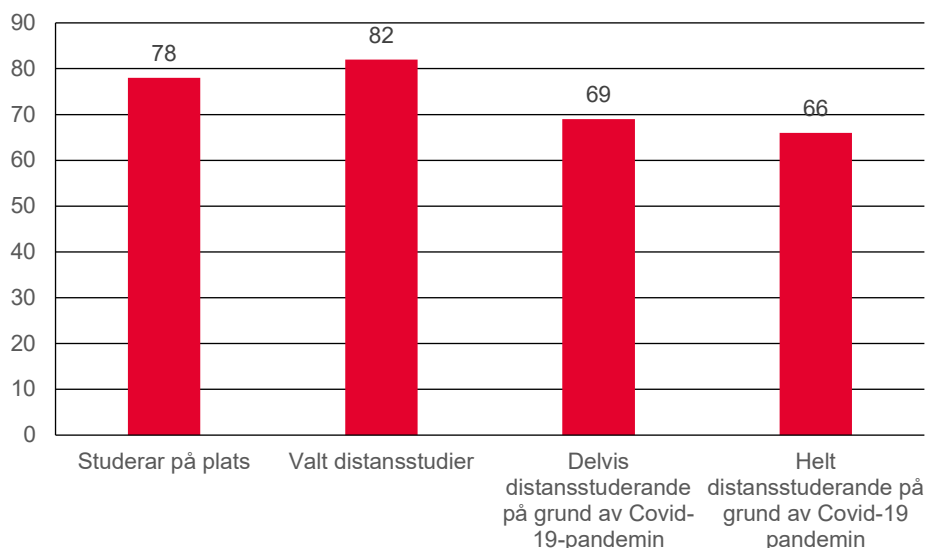
Diagram 17 Utifrån dina studier under 2021, hur upplever du din nuvarande studiesituation? Andel som svarat "Bra" eller "Mycket bra".
 Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter kön och åldersintervall, andelar i procent, 2013-2021¹

¹ Vid undersökningarna 2013, 2015 och 2017 fanns även svarsalternativet "Inte aktuellt" med. Detta alternativ togs bort vid undersökningen 2021. Vid föregående undersökningar har 2 procent valt detta alternativ.

Män och yngre studerande har mest negativ upplevelse av sin studiesituation. Många skolor har under våren 2021 förlagt hela eller delar av utbildningar eller kurser på distans på grund av covid-19-pandemin. I den föregående undersökningen var det 63 procent av de svarande som uppgav att de studerade på plats. I denna undersökning är den siffran 20 procent. Att studera på distans utan att välja det själv påverkar studiesituationen. Av dem som studerar på plats eller själva har valt distansstudier tycker cirka 80 procent att deras studiesituation är bra eller mycket bra. Bland dem som studerar helt eller delvis på distans till följd av covid-19-pandemin är motsvarande siffror knappt 70 procent.

Diagram 18 Utifrån dina studier under 2021, hur upplever du din nuvarande studiesituation? Andel som svarat "Bra" eller "Mycket bra".
 Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter studerande på plats eller distansstuderande, andelar i procent

Yngre studerande och heltidsstuderande är de som oftast fått studierna omlagda från studier på plats till helt eller delvis studera på distans. Den yngsta åldersgruppen, de som är yngre än 25 år, är de vars studier påverkades mest av pandemin och av skolornas omläggning. I denna åldersgrupp uppger 89 procent av de som studerar på distans att utbildningen helt eller delvis bedrivs på distans till följd av pandemin.¹⁷

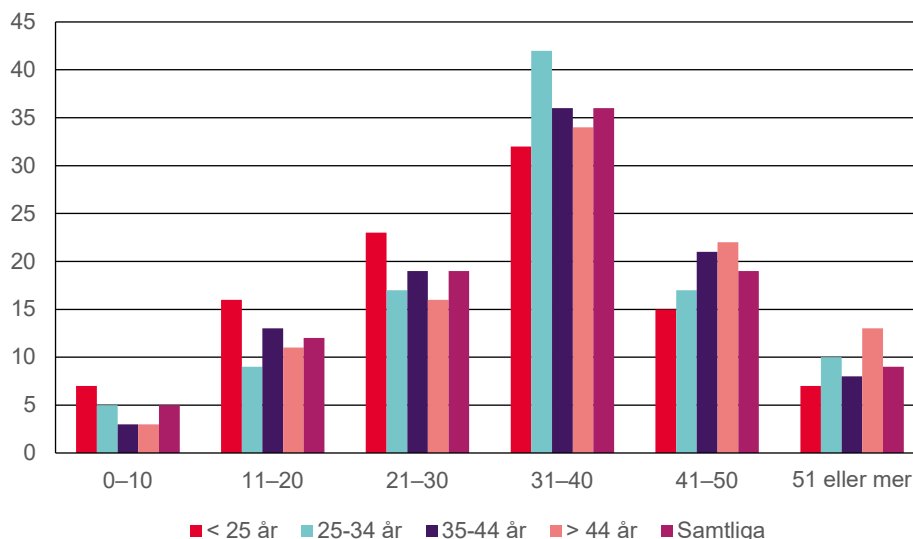
3.2. Hur går studierna?

3.2.1. Äldre lägger mer tid på sina studier

Hur mycket tid heltidsstuderande lägger ner på sina studier varierar mellan åldersgrupperna. Det är vanligare att studerande under 25 år lägger ner mindre än 30 timmar i veckan på sina studier jämfört med studerande som är 25 år eller äldre. Andelen som lägger ner 40 timmar eller mer i veckan på sina studier ökar med ålder. Högst är andelen bland studerande som är äldre än 44 år där 35 procent av de heltidsstuderande lägger ner mer än 40 timmar i veckan på sina studier.

¹⁷ Frågan är ställd som följdfråga till alla som inte svarat nej på frågan "Studerar du på distans, med eller utan fysiska träffar, under höstterminen 2021?" och andelarna är beräknade enbart för dem som svarat på följdfrågan.

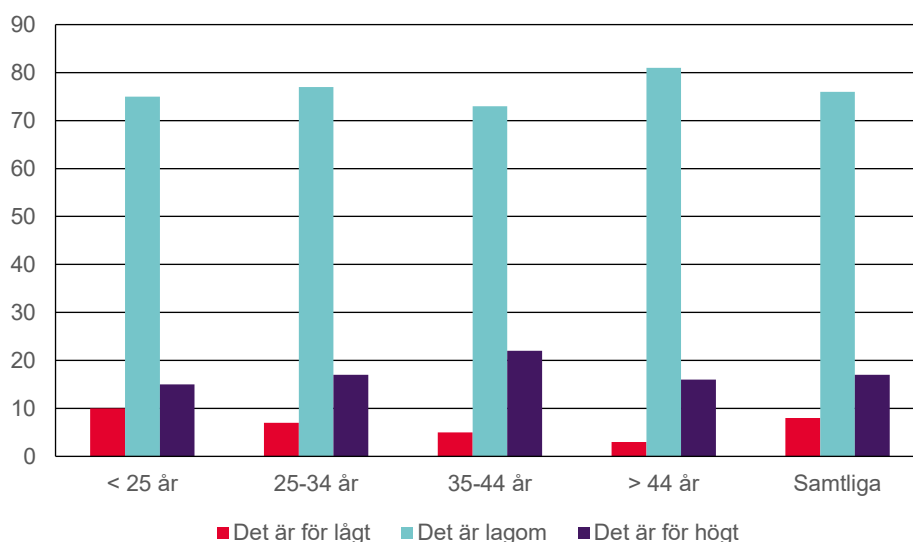
Diagram 19 Ungefär hur många timmar per vecka ägnar du i genomsnitt åt dina nuvarande studier, det vill säga både lärarledd undervisning och studier på egen hand eller i samarbete med andra?
 Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, heltidsstuderande, fördelade efter åldersintervall, andelar i procent, 2021

Kvinnor studerar något fler timmar än män och studerande som invandrat till Sverige studerar något fler timmar i veckan än dem som är födda i Sverige.

Av de studerande uppger 76 procent att de tycker att tempot på deras studier är lagom. Av de studerande upplever dock 17 procent att studietempot är för högt. Kvinnor och män upplever i ungefär lika stor utsträckning att studietempot är för högt. Vid en jämförelse med högskolestuderande är det en lägre andel av de studerande på komvux och folkhögskola som upplever att studietempot är för högt (17 procent jämfört med 28 procent).¹⁸

Diagram 20 Hur upplever du studietempot i dina nuvarande studier?
 Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter åldersintervall, andelar i procent 2021.

¹⁸ CSN (2021)

De som är 35-44 år upplever i högre utsträckning än övriga åldersgrupper att tempot på studierna är för högt. Vidare är det en högre andel studerande som har invandrat till Sverige som svarat att de tycker att studietempot är för högt jämfört med studerande som är födda i Sverige (19 jämfört med 13 procent).

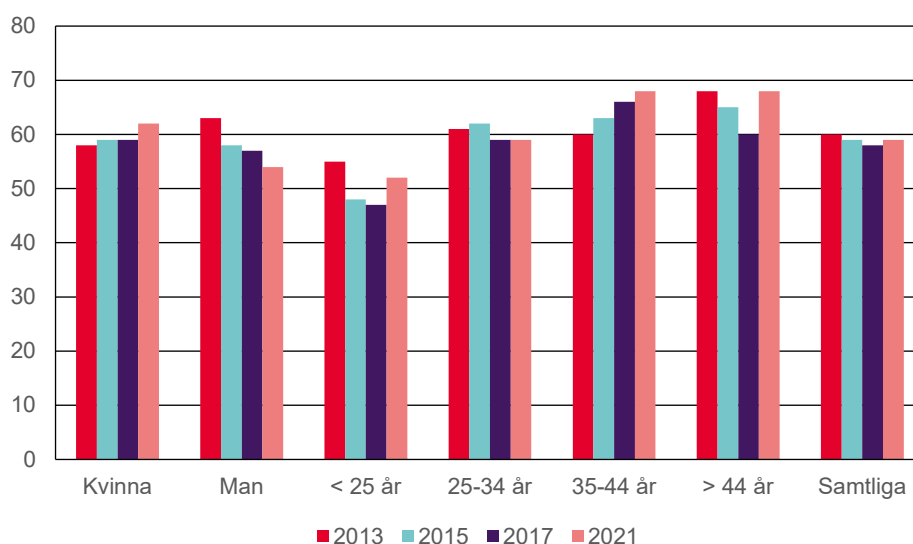
3.2.2. Oförändrad andel upplever att de lyckas med sina studier

Andelen som upplever att de lyckas helt med sina studier är i stort sett oförändrad jämfört med tidigare år. Det är 59 procent som upplever att de lyckas helt med sina studier, och 37 procent som upplever att de lyckas delvis. Andelen som upplever att de inte lyckas alls med sina studier är 4 procent vilket är ungefär lika stor andel som bland högskolestuderande (3 procent).¹⁹

Trenderna ser dock olika ut i olika grupper. Den nedåtgående trend som vi har kunnat se för den yngsta och den äldsta åldersgruppen i de senaste undersökningarna har nu vänt. Upplevelsen av att lyckas med studierna verkar vara starkare bland äldre studerande än bland yngre. Av dem som är 35 år eller äldre är andelen som anger att de lyckas helt med sina studier 68 procent. Lägst andel som anser att de lyckas helt finns bland dem som är yngre än 25 år, där andelen är 52 procent.

Vi ser en negativ trend bland män i upplevelsen av hur man lyckas med sina studier. Kvinnor upplever i högre utsträckning än män att de lyckas helt med sina studier.

Diagram 21 Upplever du att du lyckas med dina studier? Andel som svarat "Ja, helt". Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter kön och åldersintervall, andelar i procent, 2013-2021

¹⁹ CSN (2021)

3.3. Orsaker att börja studera och framtidstro

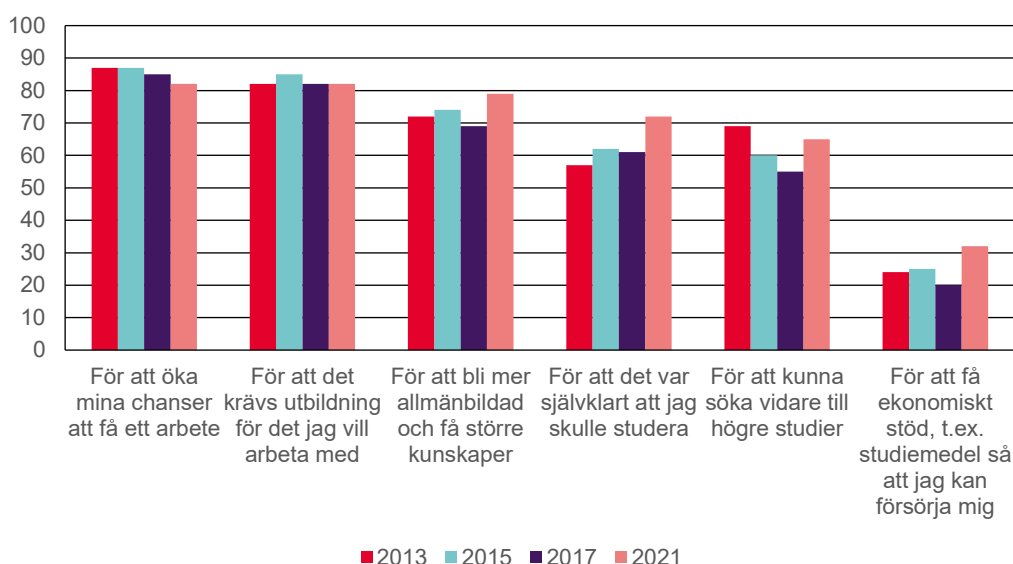
3.3.1. Det framtida yrket är fortsatt den största drivkraften att börja studera

När de studerande får uppge varför de har börjat studera på komvux eller folkhögskola är det kopplingen till ett framtida yrke som är viktigast. Så har det varit även i tidigare undersökningar. Av de studerande anger 82 procent att det stämmer helt eller till stor del att de har börjat studera för att det krävs en utbildning för det de vill arbeta med. En lika hög andel instämmer i påståendet att de studerar för att öka sina chanser att få ett arbete. Dessa andelar har inte förändrats så mycket över tid.

Däremot har de andra anledningarna till att börja studera som finns angivna i enkäten ökat i betydelse jämfört med tidigare undersökningar. Att börja studera på komvux eller folkhögskola är för att bli mer allmänbildad och få större kunskaper är nu i stort sett lika vanligt som de arbetsrelaterade motiven. En högre andel än tidigare anger nu också att det var självklart att de skulle börja studera, att de börjat studera för att kunna söka vidare till högre studier och att de börjat studera för att få ekonomiskt stöd.

Andelen som svarat att det stämmer helt eller till stor del att de börjat studera för att få ekonomiskt stöd har ökat från 20 procent 2017 till 32 procent våren 2021. Det är även en betydligt högre andel av de studerande på komvux och folkhögskola som instämmer i detta påstående jämfört med högskolestuderande, där 7 procent svarat detsamma. Att fler anger försörjning som anledning till att börja studera beror sannolikt på den ökade arbetslösheten som covid-19-pandemin har fört med sig.

Diagram 22 Varför började du studera på komvux och/eller folkhögskola?¹
Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, andelar (procent) som svarat "Stämmer till stor del" och "Stämmer helt", 2013-2021

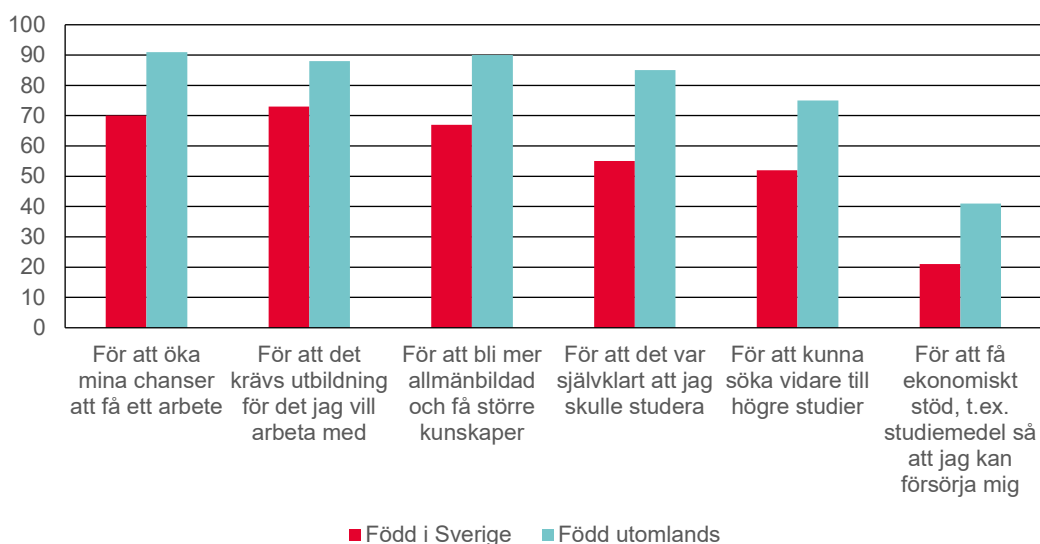

Studerande under 25 år svarar i lägre utsträckning än andra åldersgrupper att de har börjat studera för att öka chanserna att få ett arbete, eller för att det krävs utbildning

för det de vill arbeta med. Bland högskolestuderande var det i stället i den yngsta åldersgruppen som arbete hade störst betydelse.²⁰

Det är knappt några skillnader mellan vad män och kvinnor anger som orsaker till att de har börjat studera. Däremot är det stora skillnader mellan studerande som har invandrat till Sverige och studerande som är födda i Sverige. Överlag har de som invandrat till Sverige fler drivkrafter att börja studera, då de i genomsnitt anger fler svarsalternativ än dem som är födda i Sverige. Det var till exempel i mycket högre grad en självklarhet för dem som invandrat till Sverige att de skulle börja studera. Att det finns en skillnad är naturligt då många som invandrat till Sverige behöver läsa svenska och andra ämnen för att komplettera för yrket. Bland dem som invandrat anger 85 procent att det var en självklarhet att börja studera, jämfört med 55 procent bland dem som är födda i Sverige. Andelen som svarat att de studerar för att få ekonomiskt stöd så att de kan försörja sig är nästan dubbelt så stor bland dem som invandrat till Sverige som bland dem födda i Sverige (41 jämfört med 21 procent).

Diagram 23 Varför började du studera på komvux och/eller folkhögskola?¹
 Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter födda i Sverige och de som invandrat till Sverige, andelar (procent) som svarat "Stämmer till stor del" och "Stämmer helt", 2021

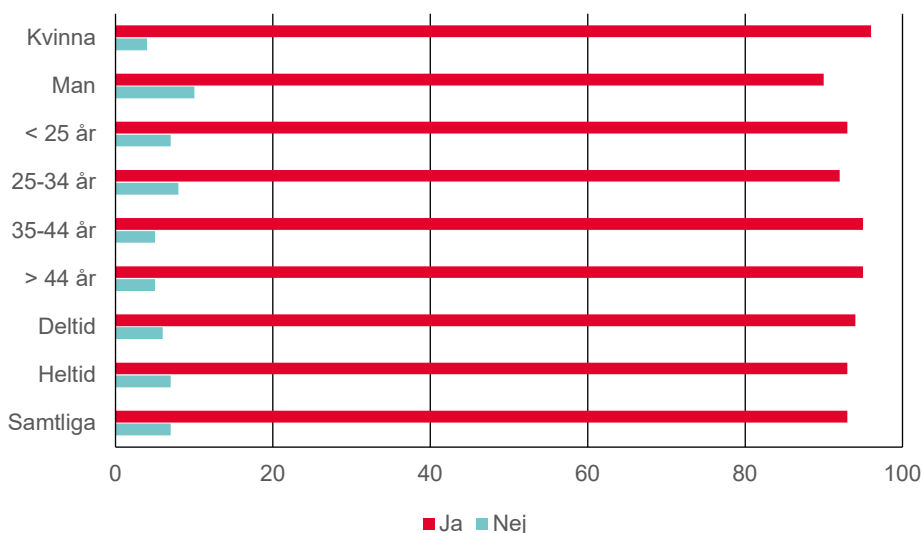
¹ Flervalsfråga. Summan kan därför bli högre än 100 procent.

²⁰ CSN (2021)

3.3.2. Studierna ger en ljus tro på framtiden

Studierna på komvux och folkhögskola ger nästan alla en stark tro på framtiden – 93 procent av de studerande svarar att de tror att deras studier kommer ge dem en ljus framtid.

Diagram 24 Tror du att dina studier kommer att ge dig en ljus framtid?
Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter kön, åldersintervall och studietakt, andelar i procent, 2021.

Studierna är en stor källa till positiv framtidstro för alla åldersgrupper, bland både kvinnor och män samt för såväl heltids- som deltidstuderande. Mellan 90 och 96 procent uppger att de tror studierna leder till en ljus framtid.

3.4. Kränkande bemötande

Av de studerande uppger 10 procent att de har blivit bemötta på ett kränkande sätt i samband med sina studier på komvux eller folkhögskola under vårterminen 2021. Detta kan jämföras med befolkningen i stort där 19 procent²¹ uppger att de vid ett eller flera tillfällen under de senaste tre månaderna har blivit bemötta eller behandlade på ett kränkande sätt.²²

Det är ungefär en lika stor andel studerande män som kvinnor som uppger att de har blivit bemötta på ett kränkande sätt. På följdfrågan om vad det kränkande bemötandet berodde på var de klart vanligaste svarsalternativen ”Annat” och ”Etnisk tillhörighet”. Vi ser dock inget mönster i fritextsvaren för grunden till det kränkande bemötandet för de som angett ”Annat” som svarsalternativ.

²¹ Det går inte att göra en direkt jämförelse mellan studerande på komvux och folkhögskola och befolkningen i stort, då studerande tillfrågats om de blivit kränkande bemötta under innevarande termin medan frågan i nationella folkhälsoenkäten avser de senaste tre månaderna. Innevarande termin hade pågått under cirka 4-5 månader i samband med att enkäten besvarades.

²² Folkhälsomyndigheten (2020).

4. De studerandes mående

Detta kapitel redogör för hur de som studerar med studiemedel på komvux och folkhögskola upplever sin hälsosituation i allmänhet, hur hälsan upplevs i jämförelse med innan man började studera, samt förekomsten av olika hälsobesvär.

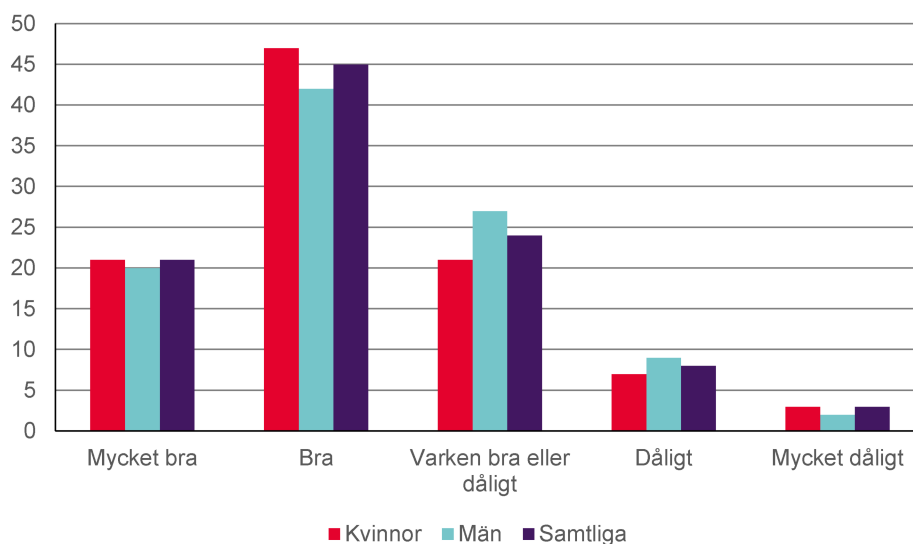
Enkätfrågorna har i möjligaste mån anpassats efter frågor i den nationella folkhälsoenkäten.²³ Detta för att situationen för studerande med studiemedel ska kunna jämföras med situationen för befolkningen i stort.

4.1. Hur mår studerande på komvux och folkhögskola?

En majoritet av de studerande (67 procent) uppger att de mår bra eller mycket bra. Andelen har ökat något jämfört med tidigare år. Jämfört med 2017 års undersökning är det en högre andel studerande som i år anger att de mår mycket bra, medan andelen som anger att de mår bra har minskat något. Andelen som anger att de mår dåligt eller mycket dåligt har också ökat något, från 9 procent år 2017 till 11 procent år 2021. Motsvarande andel för högskolan var 7 procent under hösten 2020.²⁴

En något högre andel av kvinnorna än av männen anger att de mår bra eller mycket bra. Detta förklaras troligen av att kvinnorna i gruppen är äldre än männen och att äldre oftare än yngre uppger att deras allmänna mående är bra.

Diagram 25 Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd idag?
Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter kön, andelar i procent, 2021

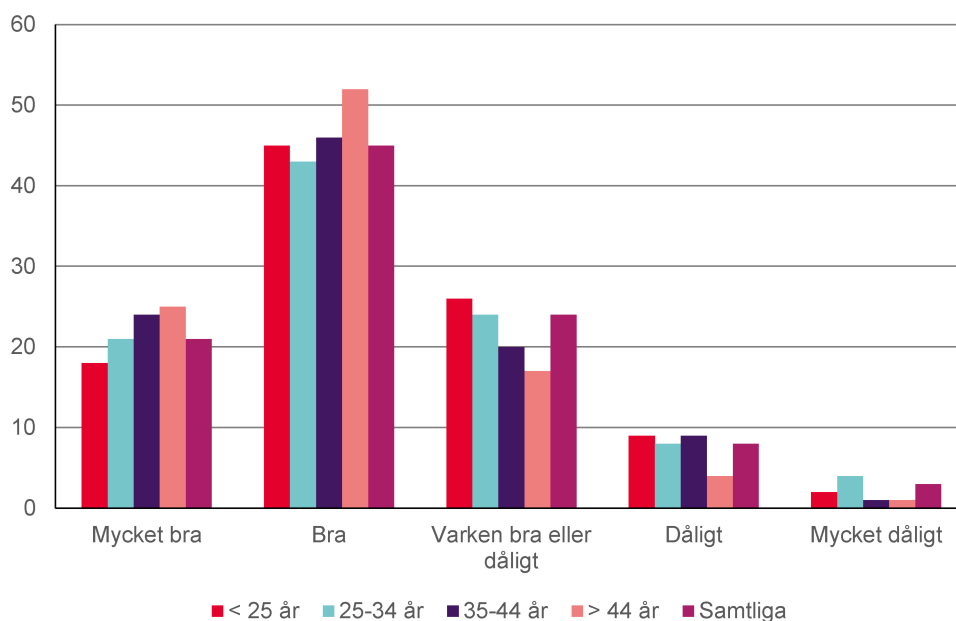

²³ Folkhälsomyndigheten (2020).

²⁴ CSN(2021)

Andelen som svarat ”mycket bra” har ökat i samtliga åldersgrupper, jämfört undersökningen år 2017. Äldre studerande svarar dock att de mår mycket bra i högre grad än yngre studerande. Bland studerande som är 45 år eller äldre svarar 25 procent att de mår mycket bra, att jämföra med 18 procent bland studerande som är under 25 år.

Diagram 26 Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd idag?
 Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter åldersintervall, andelar i procent, 2021

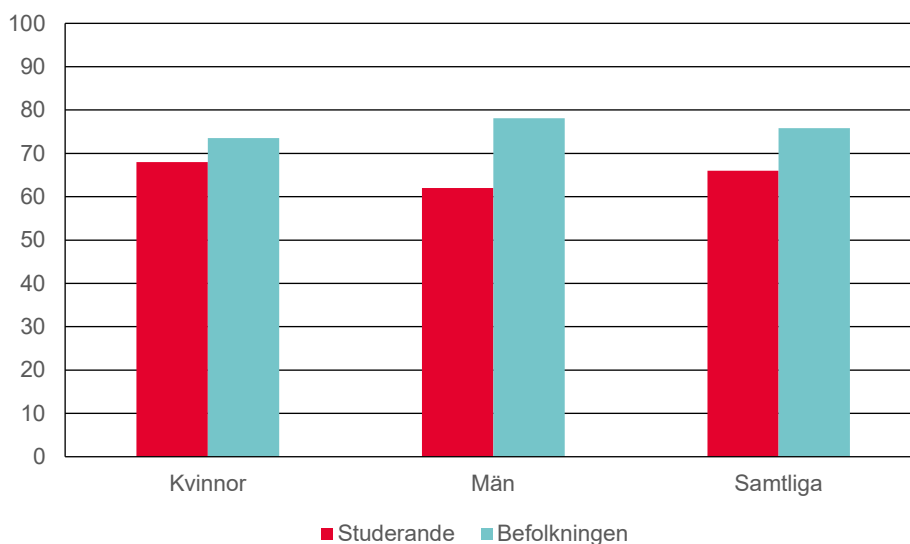

De studerandes bedömning av hälsan kan jämföras med resultatet från SCB:s undersökning om levnadsförhållanden för 2020.²⁵ Precis som i våra tidigare undersökningar är det en lägre andel av de studerande som uppger att de mår bra eller mycket bra jämfört med befolkningen i stort. I 2021-års undersökning ligger andelen ungefär 10 procentenheter lägre än i SCB:s undersökning, vilket även var fallet år 2017. Befolkningen, det vill säga kvinnor och män mellan 16 och 84 år, upplever således i högre grad än studerande att hälsotillståndet är bra. Bland befolkningen i stort gör män en mer positiv bedömning av sin hälsa jämfört med kvinnor.

²⁵ SCB (2020b).

Diagram 27 Upplevelsen av bra hälsa, jämförelse mellan SCB:s undersökning om levnadsförhållanden 2020¹

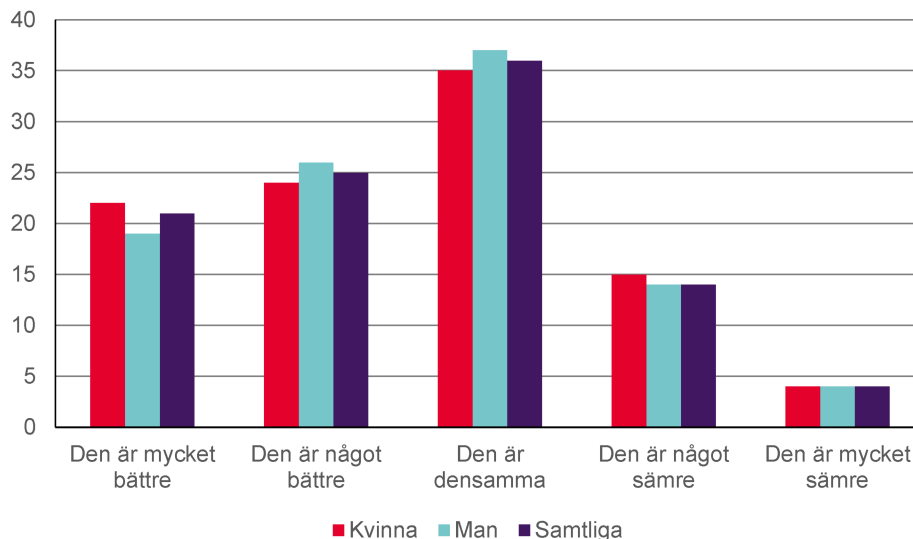
Studenter med studiemedel på komvux och folkhögskola jämfört med befolkningen, fördelade efter kön, andelar i procent

¹ SCB (2021). Undersökning om levnadsförhållanden (ULF/SILC). Resultatet för bra och mycket bra har summerats i vår undersökning. Siffrorna från SCB kommer från SCB:s statistikdatabas och är inte bearbetade.

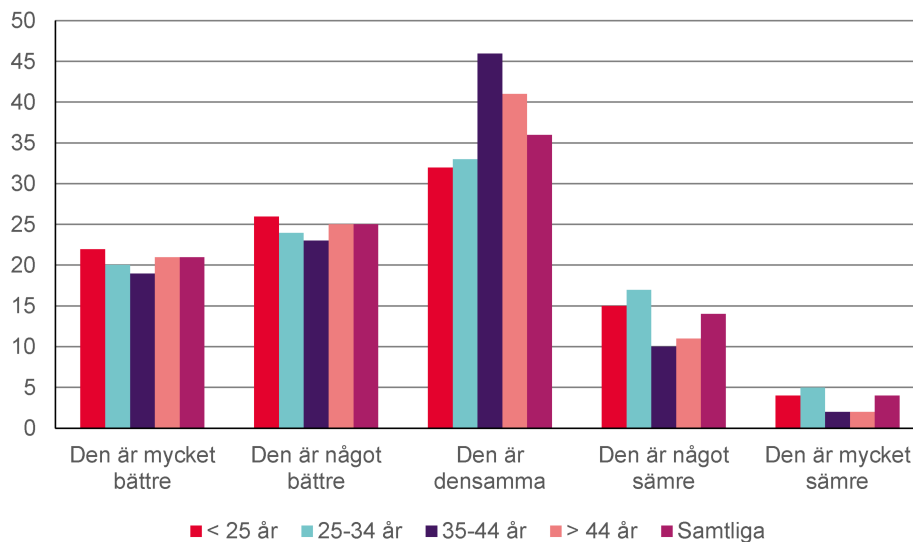
Hälsoupplevelsen kan förändras över tid. Att studerande gör en mer negativ bedömning av sitt hälsotillstånd än befolkningen i stort väcker frågan om studierna påverkar hälsan negativt. Huvuddelen av de tillfrågade upplever dock inte att hälsan försämrats jämfört med hur hälsotillståndet var innan de började studera. En större andel av de studerande tycker snarare att hälsan har förbättrats sedan de började studera, jämfört med andelen som tycker att den har försämrats. Det framkommer inga skillnader mellan kvinnor och män när det gäller utvecklingen av hälsoupplevelsen sedan studiestarten. Jämfört med undersökningen från 2017 är det nu högre andelar som uppger att hälsan har förbättrats sedan man började studera.

Diagram 28 Hur bedömer du din hälsa idag jämfört med innan du började studera?
 Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter kön, andelar i procent, 2021

Det finns vissa skillnader mellan olika åldersgrupper i bedömningen av hur valet att börja studera påverkar hälsan. Det är framför allt yngre studerande, de som är högst 34 år, som i något högre utsträckning än de som är äldre anger att hälsosituationen har försämrats sedan de började studera.

Diagram 29 Hur bedömer du din hälsa idag jämfört med innan du började studera?
 Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter åldersintervall, andelar i procent, 2021

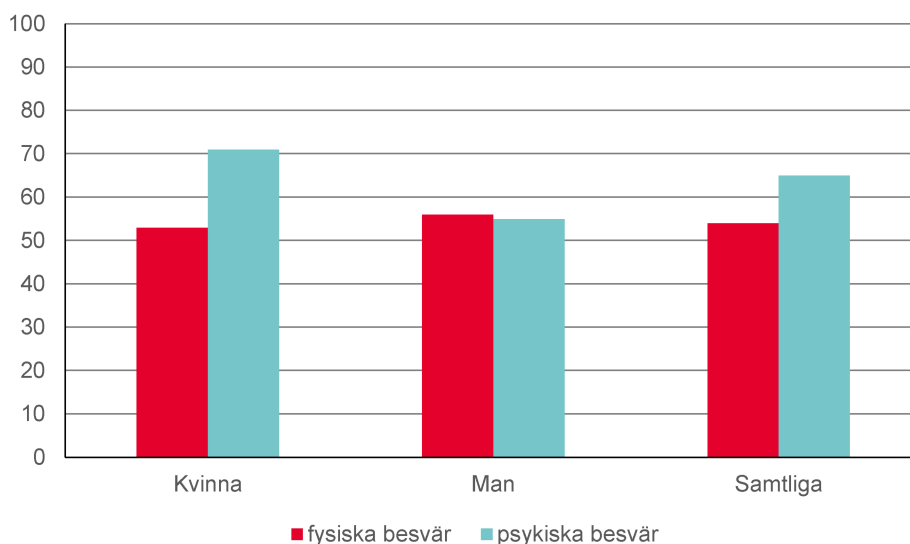

4.1.1. Studerande med funktionsnedsättning

Andelen som har någon form av funktionsnedsättning²⁶ är betydligt högre bland studerande på gymnasienivå (16 procent) jämfört med studerande på grundskolenivå (8 procent). Totalt är det 15 procent av de studerande som anger att de har någon form av funktionsnedsättning.

Andelen som uppger att de har en funktionsnedsättning är lika oavsett kön. Det finns dock en tydlig skillnad mellan kvinnor och män när det gäller andelen som anger att de har en psykisk funktionsnedsättning. Av de kvinnor som svarar att de har en funktionsnedsättning är det 71 procent som uppger att den är psykisk medan motsvarande andel bland män är 55 procent.

Diagram 35 Är dina besvär fysiska eller psykiska?
Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter kön, andelar i procent¹, 2021

¹ Flervalsfråga. Summan kan därför bli högre än 100 procent.

Studerande på grundskolenivå svarar i betydligt högre utsträckning än studerande på gymnasienivå att de har en funktionsnedsättning som ger fysiska besvär, 80 procent respektive 53 procent. För funktionsnedsättning som ger psykiska besvär är förhållandet det omvända. Av de som studerar på gymnasienivå och som uppger att de har en funktionsnedsättning är det 67 procent som uppger att deras funktionsnedsättning innebär psykiska besvär, motsvarande andel bland studerande på grundskolenivå är 30 procent.

Av samtliga som svarar att de har en funktionsnedsättning är det 77 procent som anger att deras studieförmåga är nedsatt, vilket är en ökning jämfört med föregående undersökning.

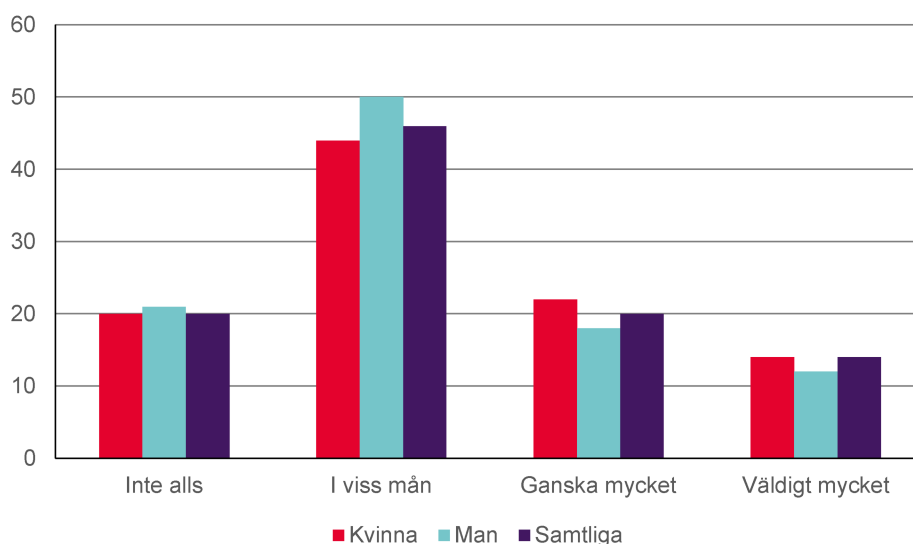
²⁶ I enkäten har respondenterna svarat på frågan om de har nedsatt funktion, besvär efter olycksfall, långvarig sjukdom eller långvarigt hälsoproblem. Funktionsnedsättning används här som ett samlingsbegrepp för frågan.

4.1.2. Unga studerande är mer stressade än äldre

På frågan ”Känner du dig för närvarande stressad?” svarar 34 procent ”ganska mycket” eller ”väldigt mycket”. När CSN ställde samma fråga till universitets- och högskolestuderande var motsvarande andel 47 procent.²⁷ Detta beror troligen till stor del på ålderskillnaden mellan studerande inom olika skolformer. Studerande på universitet och högskola är yngre än studerande på komvux och folkhögskola och yngre svarar att de är mer stressade än äldre.

Kvinnor svarar i högre grad än män att de känner sig stressade. Bland studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola svarar 36 procent av kvinnorna och 30 procent av männen att de känner sig ganska stressade eller väldigt stressade.

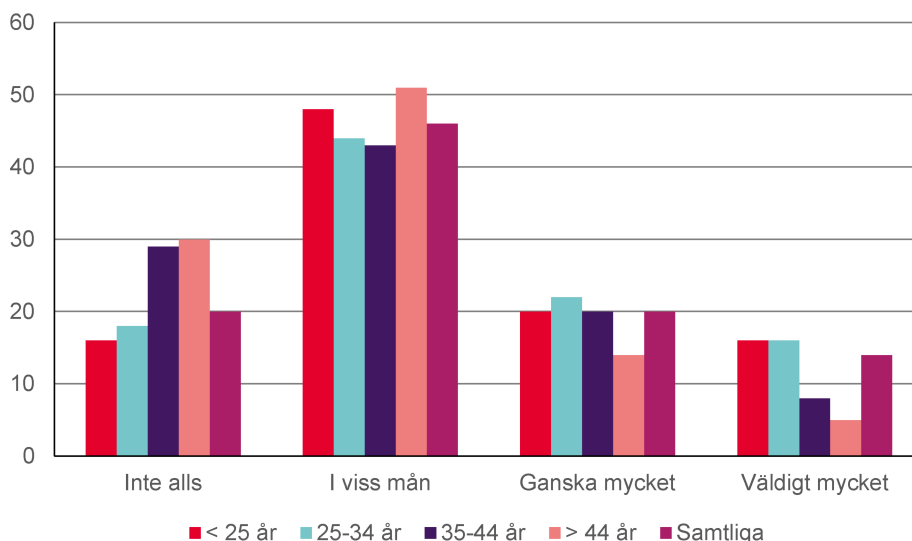
Diagram 30 Känner du dig för närvarande stressad? Med stress menas ett tillstånd då man känner sig spänd, rastlös, nervös och okoncentrerad. Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter kön, andelar i procent, 2021

Yngre studerande uppger i högre grad att de är stressade än äldre studerande. Det är till exempel 16 procent av de studerande som är under 25 år som anger att de inte alls känner sig stressade. Motsvarande andel bland studerande som är 45 år eller äldre är 30 procent.

²⁷ CSN (2021)

Diagram 31 Känner du dig för närvarande stressad? Med stress menas ett tillstånd då man känner sig spänd, rastlös, nervös och okoncentrerad
 Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter åldersintervall, andelar i procent, 2021

Vid en jämförelse mellan heltids- och deltidsstuderande framkommer inga större skillnader, andelen som uppger att de är stressade är likartad oavsett studietakt.

Det är 34 procent av de studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola som svarar att de upplever stress. När samma fråga ställdes till praktiserande och studerande i åldern 16 till 84 år i 2020 års nationella folkhälsoenkät, var det 24 procent av samtliga som svarade att de upplevde stress (ganska mycket eller väldigt mycket). Motsvarande andel för hela befolkningen (16 till 84 år) var 14 procent.²⁸

Även i CSN:s tidigare undersökningar har stress varit det vanligaste upplevda hälsoproblemet. Frågan om stress har dock varit annorlunda formulerad i tidigare enkäter, så någon exakt jämförelse är inte möjlig.

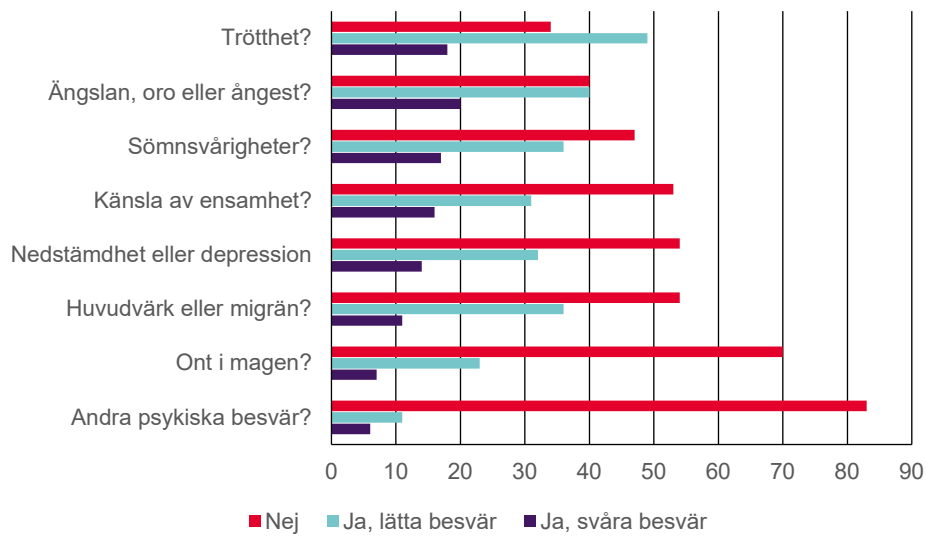
Nära en tredjedel av de studerande svarar att de upplever krav, från sig själv eller andra, på att prestera i nuvarande studier och att detta påverkar dem negativt. Detta är något vanligare bland kvinnor än bland män. Män svarar i stället i högre grad än kvinnor att de påverkas positivt av att de själva eller andra ställer krav på att de ska prestera i sina studier.

4.1.3. Trötthet och oro är andra vanliga hälsobesvär

Upplevelsen av stress är vanligt förekommande bland studerande. Att känna sig trött är också ett vanligt förekommande besvär, samt att känna ångslan, oro eller ångest. Av de studerande är det 49 procent som anger att de har lätta besvär av trötthet medan 18 procent uppger att de har svåra besvär. När det gäller upplevelsen av ångslan, oro eller ångest svarar 40 procent att de har lätta besvär och 20 procent svarar att de har svåra besvär.

Diagram 32 Har du något eller några av följande besvär eller symptom?
 Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, andelar i procent, 2021

²⁸ Folkhälsomyndigheten (2020)

Resultatet att det är ungefär samma hälsobesvär som dominerar nu som vid tidigare undersökningar.

Enligt den nationella folkhälsoenkäten för 2020²⁹ är det vanligare att kvinnor uppger besvär och symptom, särskilt svåra besvär. Skillnaden mellan kvinnor och män är mindre i vår undersökta grupp. Detta beror troligen på att männen i denna grupp är yngre än kvinnorna och det är vanligare att yngre uppger att de har besvär, i synnerhet svåra besvär.

²⁹ Folkhälsomyndigheten (2020).

Tabell 5 Har du något eller några av följande besvär eller symptom?
 Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter kön, andelar i procent, 2021

	Kvinnor		Män	
	Lätta besvär	Svåra besvär	Lätta besvär	Svåra besvär
Trötthet?	51	19	45	15
Ängslan, oro eller ångest?	40	20	40	20
Känsla av ensamhet?	30	12	33	22
Sömnsvårigheter?	34	16	40	18
Huvudvärk eller migrän?	40	13	29	7
Nedstämdhet eller depression?	32	11	33	18
Ont i magen?	25	8	21	5
Andra psykiska besvär?	10	6	11	6

De flesta av hälsobesvären rapporteras mer frekvent bland yngre studerande än bland äldre. Skillnaden är tydligast för upplevelsen av ängslan, oro eller ångest. Av de studerande som är yngre än 25 år svarar 69 procent att de har lätta eller svåra besvär med ängslan, oro eller ångest, medan motsvarande andel bland studerande som är 45 år eller äldre är 42 procent.

Studerande på gymnasienivå svarar i betydligt högre grad än studerande på grundskolenivå att de upplever de hälsobesvär vi frågat om. De uppger också oftare att besvären är svåra.

4.1.4. Fler är sjuka men få anmäler sjukdom till Försäkringskassan

Det är 39 procent av de studerande som anger att man varit sjuk någon gång under vårterminen 2021. Andelen som anger att de varit sjuka har ökat med 7 procentenheter jämfört med undersökningen vårterminen 2017.

Andelen som uppger att de har varit sjuka under terminen har ökat för både kvinnor och män jämfört med föregående undersökning, men ökningen är större bland männen. Bland männen uppger 44 procent att de varit sjuka på hel- eller deltid under vårterminen. Motsvarande andel bland kvinnorna är 37 procent.

I studiemedelssystemet finns ett sjukförsäkringsskydd som innebär att den som blir helt oförmögen att studera får behålla sina studiemedel under sjukdomen. Det krävs då heller inga studieresultat under sjukdomstiden och antalet veckor räknas inte med när antalet utnyttjade studieveckor summeras. De lån som tas skrivs också av från och med den trettioförsta sjukdagen. Även den som är deltidssjukskriven kan under vissa premisser behålla studiemedel under sjukskrivningen.³⁰

³⁰ Om du studerar heltid och har en sjukdom där du riskerar en eller flera sjukskrivningsperioder under en tolv månadersperiod kan du vara sjukskriven på halvtid och få studiemedel.

Tabell 6**Har du varit sjuk under vårterminen 2021?**

Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter kön, andelar i procent¹, 2021

	Kvinnor	Män	Samtliga
Ja, på heltid under kortare tid än 7 dagar	19	25	21
Ja, på heltid i mellan 7 och 30 dagar	8	8	8
Ja, på heltid under längre tid än 30 dagar	1	1	1
Ja, på deltid under kortare tid än 7 dagar	6	8	6
Ja, på deltid i mellan 7 och 30 dagar	3	3	3
Ja, på deltid under längre tid än 30 dagar	1	2	1
Nej	63	56	61

¹ Flervalsfråga. Summan av andelarna kan därför bli högre än 100 procent.

Av samtliga anger 9 procent att de har varit sjuka på heltid i minst en vecka. Det är dessa som omfattas av sjukförsäkringen inom studiemedelssystemet. Det är också 9 procent som svarat att de varit sjuka på deltid.

Endast 15 procent av dem som varit sjuka på heltid har anmält detta till Försäkringskassan. Drygt fyra av tio säger att man inte visste om möjligheten och tre av tio ser ingen anledning att anmäla frånvaron till Försäkringskassan. Det är troligt att många av de heltidssjuka bedömde att de skulle vara sjuka under en kort tid och därför inte anmälde sjukdomen.

Tabell 7**Anmälde du din sjukdom till Försäkringskassan?**

Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter kön, andelar i procent, 2021

	Kvinnor	Män	Samtliga
Ja	17	13	15
Nej, jag visste inte att man ska anmäla den till Försäkringskassan	38	50	43
Nej, jag visste att man ska anmäla sjukdom, men inte till vem	5	6	5
Nej, jag såg ingen anledning till det	33	26	30
Nej, jag gjorde det inte av en annan anledning	7	5	7

4.2. Vad orsakar hälsobesvär?

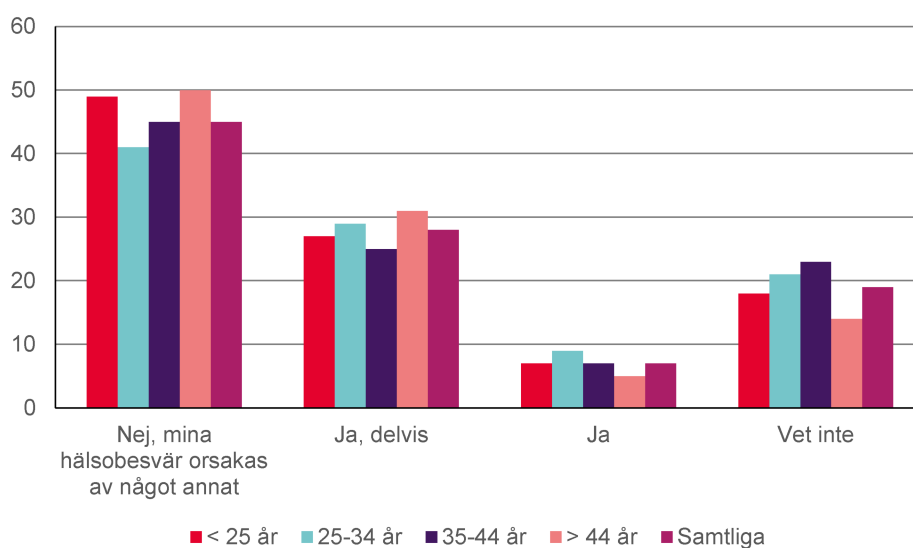
Det finns många faktorer som kan påverka upplevelsen av hur man mår och upplevelsen av olika hälsobesvär. Vi har frågat studerande om de tror att besvären beror på den ekonomiska situationen, studiesituationen eller på något annat. Frågan har bara ställts till dem som anger att de upplever något eller några hälsobesvär.

En tredjedel av de studerande svarar att de tror att deras hälsobesvär helt eller delvis kan bero på deras ekonomiska situation. Denna uppfattning är något vanligare bland män (38 procent) än bland kvinnor (34 procent).

Studenter som är 45 år eller äldre är de som i högst utsträckning bedömer att det finns ett samband mellan deras upplevda hälsobesvär och deras ekonomiska situation. Bland dem är det 36 procent som svarar att de upplevda besvären helt eller delvis kan kopplas till deras ekonomiska situation. Detta kan jämföras med dem som är under 25 år, där 33 procent svarar att deras hälsobesvär helt eller delvis beror på den ekonomiska situationen.

Diagram 33 **Upplever du att de hälsobesvär du meddelat ovan är orsakade av din nuvarande ekonomiska situation?**

Studenter med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter åldersintervall, andelar i procent, 2021

Det är något vanligare att studenter som läser på heltid kopplar samman sina hälsobesvär med den ekonomiska situationen, än att studenter som läser på deltid gör det.

De studenter som svarar att de ser ett samband mellan sina upplevda hälsobesvär och den ekonomiska situationen har ombetts beskriva hur den ekonomiska situationen påverkar hälsan. Exempel som lyfts fram handlar om att det är stressande att arbeta parallellt med studierna, att man känner att studiemedlen inte räcker till familjens försörjning eller att man oroar sig för försörjningen efter studierna.

”Att inte veta om man kommer kunna försörja sig själv skapar en enorm stress.”

Ekonomiska konsekvenser av den pågående pandemin lyfts också fram som exempel. Det kan då handla om att den studenter själv, eller en partner, har blivit arbetslös till följd av pandemin.

Det är även en tredjedel av de studenter som upplever hälsobesvär som helt eller delvis beror på studiesituationen. Detta kan jämföras med resultatet från CSN:s enkät riktad till universitets- och högskolestudenter, där 59 procent gjorde samma bedömning.³¹ Det är också vanligare att de som studerar på gymnasienivå upplever ett

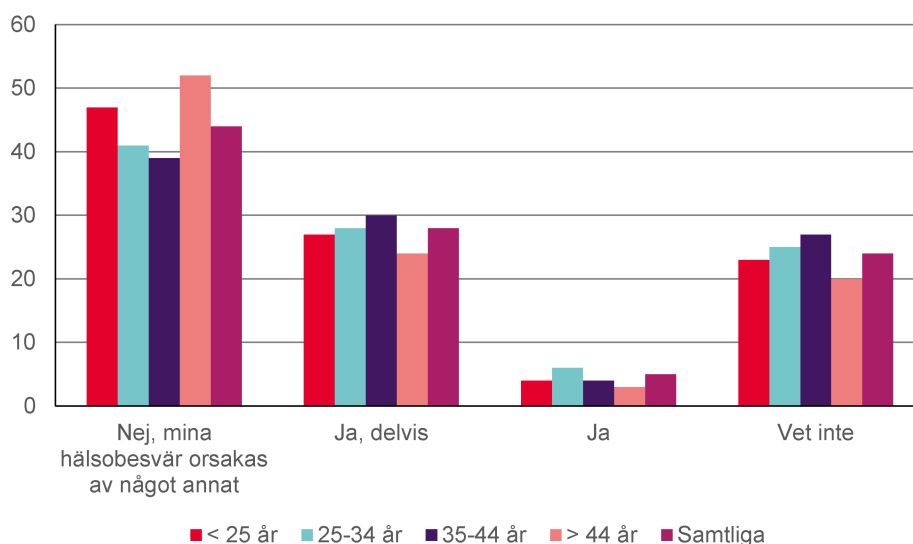
³¹ CSN (2021).

samband mellan hälsobesvär och studiesituation, än att studerande på grundskolenivå gör det.

Kvinnor upplever i högre grad än män att det finns ett samband mellan studiesituation och hälsa. Det är 34 procent av kvinnorna som tror att deras hälsobesvär helt eller delvis beror på studiesituationen, bland männen är motsvarande andel 30 procent.

Studerande som är 45 år eller äldre anger i lägst utsträckning att deras hälsobesvär har ett samband med deras studiesituation. Andelen som svarar att hälsobesvären helt eller delvis beror på studiesituationen är i denna åldersgrupp 27 procent. Skillnaderna mellan åldersgrupperna är dock små.

Diagram 34 Upplever du att de hälsobesvär du meddelat ovan är orsakade av din nuvarande studiesituation?
Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola, fördelade efter åldersintervall, andelar i procent, 2021

Oavsett om man studerar heltid eller deltid är det lika vanligt att man anser att hälsobesvären beror på studiesituationen.

På frågan om hur studiesituationen påverkar hälsan lyfter studerande till exempel att det kan vara för högt tempo på studierna och att de känner krav eller prestationsångest.

”Stressar mycket pga att jag inte kan koncentrera mig. Får så mycket ångest att jag inte kan äta och sova. Läger undan studier i några veckor för att min hälsa ska bli bättre men då stressar jag ännu mer för att jag hamnat efter.”

Även här påverkar covid-19-pandemin och framför allt lyfts exempel kopplade till studier på distans. Studerande anger att de känner sig ensamma eller isolerade till följd av att de studerar på distans och att distansundervisningen också gör det svårare att skapa bra rutiner för studierna.

”All undervisning sker på distans och man får inte det stöd man behöver för att lärarna hinner inte med alla. Man får inte vistas i skola och mina barn stannar hemma vid minsta symptom. Det hindrar mig att klara mina uppgifter.”

5. Vad säger resultaten oss?

5.1. Den ekonomiska situationen

5.1.1. Upplevelsen av ekonomiska situationen är bättre

Studenter på komvux och folkhögskola upplever att deras ekonomiska situation är bättre under 2021 jämfört med föregående undersökning 2017. Jämfört med föregående undersökning har kvinnors upplevelse av den egna ekonomin förbättrats mer än för män. Yngre studenter med studiemedel är mer nöjda än äldre och studenter som inte har några barn är mer nöjda än de som har barn, trots att de senare får tilläggsbidrag. Att äldre är mindre nöjda med sin ekonomiska situation har sannolikt till stor del med äldres högre levnadsomkostnader att göra.

Inkomstkällorna studenter använder för sin försörjning är också i stort sett oförändrade jämfört med 2017. Andelen av studiemedelstagarna som tar studielån har dock ökat, vilket överensstämmer med registeruppgifter över lånebenägenheten. Andelen av dem som tar både bidrag och lån och som bedömer att studiemedlen täcker levnadsomkostnaderna har minskat sedan 2017. Att studiemedlen ligger i linje med levnadsomkostnaderna är viktigt eftersom det ger personer som funderar på att studera reella valmöjligheter.

5.1.2. Studiemedel är en viktig inkomstkälla

Det är en högre andel av studiemedelstagarna som använder lånedelen av studiemedlet vilket tyder på att studiemedlen blivit en allt viktigare inkomstkälla för de studenter. Men trots det har andelen som rekryteras med hjälp av studiemedlen, det vill säga de personer som inte eller troligen inte hade börjat studera om de inte hade kunnat få studiemedel, minskat något. Det visar att det blivit vanligare för studenter på komvux och folkhögskola att rekryteras till studier av andra faktorer än genom studiestödet.

De allra flesta tycker att studielånet är ett fördelaktigt lån och att det ger möjligheter till att studera. Personer som har invandrat till Sverige har dock en syn på studielån som delvis skiljer sig från synen bland dem som är födda i Sverige. Bland dem som invandrat till Sverige är det en högre andel som svarar att de inte tror att de kommer att få en tillräckligt hög lön för att de ska kunna betala tillbaka lånet, jämfört med dem som är födda i Sverige. Detta kan sannolikt leda till att de inte vill ta lån för studier på lägre utbildningsnivåer. Det kan också bero på att personer födda utomlands har en annan syn på arbetsmarknadsutsikterna, vilket sannolikt också bidrar till att många som har invandrat till Sverige avstår från att låna och till att lånebenägenheten är lägre i denna studerandegrupp.³² Resultatet pekar mot att lånebenägenheten i dessa fall oftare beror på en rationell bedömning av kommande intäkter än på kulturella eller religiösa faktorer.

³² CSN (2017).

5.1.3. Arbetet påverkar oftast inte studierna

Män arbetar oftare vid sidan av studierna än kvinnor och äldre arbetar oftare fler timmar än yngre. Att äldre arbetar fler timmar beror sannolikt på deras livssituation och att de i högre grad behöver försörja andra under sin studietid. I enkäten svarar de flesta studerande under 25 år att de i huvudsak arbetar för att få extra pengar eller för att få arbetslivserfarenhet. Bland äldre studerande är det i stället vanligare att arbeta för att försörja andra eller för att ha råd att studera.

Drygt hälften uppger att arbetet inte påverkar deras studier. Men de som påverkas, påverkas oftare positivt än negativt. Forskning visar att lite arbete kan vara positivt för studierna, men att mycket arbete är negativt. Gränsen beskrivs ofta gå vid arbete i cirka 15 timmar per vecka. Mer arbete än så ger ofta negativa effekter för studierna. Våra resultat visar att det framför allt är de som arbetar inom samma område som de studerar som tycker att arbetet påverkar studierna positivt.

5.1.4. Boendekostnaderna hänger samman med livssituationen

I vår undersökning är det tydligt att boendekostnaderna hänger nära samman med vilken livssituation man befinner sig i. Äldre studerande och kvinnor betalar mer för sitt boende vilket hänger samman med att man i högre grad har barn och därför sannolikt har andra krav på boende än yngre studerande. Bland yngre studerande är det vanligare att inte ha någon boendekostnad alls, vilket beror på att de i högre grad bor hemma hos sina föräldrar.

5.2. Studiesituationen

5.2.1. Distansundervisningen påverkar studiesituationen

Covid-19-pandemin har haft en tydlig påverkan på studiesituationen för studerande på komvux och folkhögskola. Den mest uppenbara förändringen är övergången till distansstudier. Denna förändring tycks främst ha haft en negativ inverkan på de studerandes upplevelse av sin studiesituation. Även om majoriteten fortfarande upplever studiesituationen som bra eller mycket bra, så har andelen minskat jämfört med tidigare undersökningar.

En del av studiesituationen handlar om det sociala livet tillsammans med studiekamrater, vilket för många har påverkats av covid-19-pandemin och de rekommendationer som finns och har funnits i samhället. Att studier har lagts om till distans verkar dock inte ha påverkat studiesituationen lika mycket för dem som studerar på komvux och folkhögskola som för högskolestuderande. Men det är också vanligare att högskolestuderande har fått studierna omlagda till distans på grund av covid-19-pandemin. Att studera på distans utan att själv ha valt det påverkar studiesituationen negativt.

Trots att fler tycker att studiesituationen är sämre än vid tidigare mätning är andelen som upplever att de lyckas med sina studier på komvux och folkhögskola oförändrad jämfört med tidigare.

5.2.2. Framtida yrket fortsatt den vanligaste anledningen till studier

Den största drivkraften för studiemedelstagare att börja studera på komvux och folkhögskola fortsätter att vara det framtida yrket. Det tyder på att de flesta studerande är målmedvetna och har en tydlig bild av vad de vill. Dessa två anledningar har legat relativt stabilt över tid. Däremot ser vi att många andra anledningar till att börja studera har ökat i betydelse jämfört med tidigare undersökningar.

En tredjedel uppger till exempel att de börjat studera för att få ekonomiskt stöd för att kunna försörja sig. Det är en påtaglig ökning jämfört med tidigare, då var femte uppger detta som anledning. Covid-19-pandemin har fört med sig ökad arbetslöshet och fler har därför valt att börja studera. Framför allt har arbetslösheten ökat bland dem som saknar gymnasial utbildning och bland dem som invandrat till Sverige.³³ Dessa två grupper är också överrepresenterade bland komvuxstuderande.

Överlag har de som invandrat till Sverige fler drivkrafter att börja studera jämfört med dem som är födda i Sverige. De har exempelvis i högre grad än födda i Sverige svarat att de studerar på komvux eller folkhögskola för att kunna söka vidare till högre studier, och att det var självklart att de skulle börja studera. Vi har även tidigare sett att intresset för högre studier efter gymnasiet är större bland gymnasieelever som invandrat till Sverige än bland dem som är födda i Sverige.³⁴

5.3. Hälsoläget

5.3.1. Majoriteten mår bra

Majoriteten av de studerande som har studiemedel för studier på komvux eller folkhögskola uppger att de mår bra. Andelen som svarar att de mår ”mycket bra” har ökat jämfört med föregående mätning.

Knappt hälften av de studerande bedömer att deras hälsosituation är bättre eller till och med mycket bättre nu jämfört med innan de började studera. För knappt var femte studerande är upplevelsen att hälsan försämrats och resterande upplever sitt mående som oförändrat. Studierna har en mer positiv inverkan på hälsan bland komvux och folkhögskolestuderande jämfört med högskolestuderande där ungefär var tredje studerande fick ett bättre hälsoläge och ungefär var tredje studerande fick ett sämre hälsoläge jämfört med innan de började studera.

Trots att de studerande gör en ganska positiv bedömning av sitt allmänna mående är det en hög andel som anger att de har olika typer av hälsobesvär. Den nationella folkhälsoenkäten visar på samma trend bland befolkningen i stort. Det är svårt att bedöma vad detta beror på. En teori kan vara att det allmänna måendet upplevs som ganska bra oaktat att man upplever något specifikt hälsobesvär, i synnerhet om hälsobesväret bedöms vara av lättare karaktär.

³³ Arbetsförmedlingen (2020).

³⁴ CSN (2020d).

5.3.2. Studerande mer stressade än övriga

Många upplever stress i någon utsträckning. Studerande med studiemedel på komvux och folkhögskola är mer stressade än gruppen samtliga studerande och de är också mer stressade än befolkningen i stort. De är dock betydligt mindre stressade än högskolestuderande med studiemedel.

Studerande kvinnor upplever oftare krav från sig själva och andra, vilket ofta påverkar studierna negativt. Studerande män som upplever krav svarar oftare att det påverkar studierna positivt.

En hög andel av de studerande upplever också problem med trötthet samt ångslan, oro eller ångest. Andelen som upplever dessa hälsobesvär ökar också enligt Folkhälsomyndighetens enkätundersökningar.

5.3.3. Flera orsaker till hälsobesvär

När vi frågat de studerande om de tror att deras upplevda besvär beror på deras ekonomiska situation, studiesituationen eller något annat svarar en tredjedel att de tror att besvären beror på studiesituationen och en tredjedel svarar att de tror att besvären beror på den ekonomiska situationen.

I synnerhet yngre studerande bedömer att det är studiesituationen som påverkar deras mående. Äldre studerande svarar oftare än yngre att den ekonomiska situationen påverkar deras mående. Skillnaderna mellan åldersgrupperna är dock små.

I fritextsvar beskriver studerande att pandemin och dess konsekvenser har haft påverkan på deras hälsa, exempel som lyfts är bland annat ökad stress på grund av distansstudier eller arbetslöshet.

Referenser

- Arbetsförmedlingen (2020). Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2020. <https://arbetsformedlingen.se/statistik/analyser-och-prognoser/arbetsmarknadsprognoser/riket/arbetsmarknadsutsikterna-hosten-2020#:~:text=F%C3%B6r%20hel%C3%A5ren%20och%202021,till%2067%20%20procent%202022.> (hämtad 2021-06-10)
- Arbetsförmedlingen (2021) Omvärldsrapport 2021 – Digitalisering, demografi och arbetsmarknadspolitik. Arbetsförmedlingen, rapport 2021:4. Diarienummer Af-2020/0051 1254.
- Avdic, D., Gartell, M (2015). Working while studying? Student aid design and socioeconomic achievement disparities in higher education. *Labour Economics* 33 (2015) 26–40.
- CSN (2017). Lånebenägenhet bland studerande med studiemedel. CSN, rapport 2017:4.
- CSN (2018). Studerandes ekonomiska och sociala situation 2017. CSN, rapport 2018:3.
- CSN (2020a) Vilka studerar utan studiemedel, CSN:rapport 2020:1.
- CSN (2020b). Studiestödet 2020. CSN, rapport 2021:2.
- CSN (2020c). Högskolestudier – intresse, planer och finansiering. CSN, rapport 2020:9.
- CSN (2021). Högskolestuderandes ekonomiska och sociala situation. CSN, rapport 2021:1.
- Folkhälsomyndigheten (2020). Folkhälsodata. Nationella folkhälsoenkäten. http://fohm-app.folkhalsomyndigheten.se/Folkhalsodata/pxweb/sv/B_HLV/B_HLV__dPsykhals/hlv1psyehsys.px/table/tableViewLayout1/?rxid=19215807-23cd-44cf-8f63-b1eed980d297 (hämtad 2021-06-10)
- IFAU (2017). Student aid, academic achievement and labor market behavior. Working paper 2017:27.
- Joensen, J. (2007). Determinants and Consequences of Human Capital Investments.
- Joensen, J. (2011). Timing and Incentives: Impacts of Student Aid on Academic Achievement. Department of Economics, Stockholm School of Economics.
- Kosi, T. m.fl. (2013). Does Student Employment Deteriorate Academic Performance? The Case of Slovenia. University of Primorska.
- SCB (2020a). Tre av tio är aktiva i förening. Statistiknyhet 2020-04-21. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/pong/statistiknyhet/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-2018-2019/> (hämtad 2021-06-10)

SCB (2020b). Undersökning om levnadsförhållanden (ULF/SILC) 2018-2019.

https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__LE__LE0101__LE0101H/LE01012019H03/ (hämtad 2021-06-10).

Uddannelses- og Forskningsministeriet (2018). Omfang og konsekvenser af studiejobs.

Uusitalo. R. (2010). Vad förklarar svenska universitetsstudenters höga examensålder. Bilaga 3 till LU2011.

Bilaga 1 Enkäten

1. Studerar du med studiemedel på komvux och/eller folkhögskola under vårterminen 2021?

- Ja
- Nej → Då riktar sig enkäten inte till dig och du behöver inte besvara övriga frågor. Men vi ber dig skicka in enkäten till oss, för att undvika att onödiga påminnelser skickas till dig och för undersökningens skull.

2. Varför började du studera på komvux och/eller folkhögskola?

	Stämmer inte alls	Stämmer till viss del	Stämmer till stor del	Stämmer helt
För att det var självklart att jag skulle studera	☐	☐	☐	☐
För att öka mina chanser att få ett arbete	☐	☐	☐	☐
För att få ekonomiskt stöd, t.ex. studiemedel, så att jag kan försörja mig	☐	☐	☐	☐
För att det krävs utbildning för det jag vill arbeta med	☐	☐	☐	☐
För att bli mer allmänbildad och få större kunskaper	☐	☐	☐	☐
För att kunna söka vidare till högre studier	☐	☐	☐	☐

3. Studerar du på distans, med eller utan fysiska träffar, under vårterminen 2021?

- Nej → GÅ VIDARE TILL FRÅGA 5
- Ja, jag läser vissa kurser på distans
- Ja, jag läser bara kurser på distans

4. Studerar du på distans under vårterminen 2021 på grund av restriktioner i samband med covid-19?

- Nej, min utbildning eller kurs går normalt på distans
- Ja, vissa av mina kurser går på distans på grund av covid-19
- Ja, alla mina kurser går på distans på grund av covid-19

5. Utifrån dina studier under vårterminen 2021, hur upplever du din nuvarande studiesituation?

Mycket Dålig	Dålig	Varken bra eller dålig	Bra	Mycket bra
☐	☐	☐	☐	☐

6. Ungefär hur många timmar *per vecka* ägnar du i genomsnitt åt dina nuvarande studier, det vill säga både lärarledd undervisning och studier på egen hand eller i samarbete med andra?

0-10	11-20	21-30	31-40	41-50	>50
☐	☐	☐	☐	☐	☐

7. Hur upplever du studietempot i dina nuvarande studier?

- Det är för lågt
- Det är lagom
- Det är för högt

8. Upplever du att du lyckas med dina studier under vårterminen 2021?

- Ja, helt
- Ja, delvis
- Nej, inte alls

9. Tror du att dina studier kommer att ge dig en ljus framtid?

- Ja
- Nej

10. Hur upplever du att din ekonomi är under studietiden?

Den är ...

- mycket bra
- bra
- ganska bra
- ganska dålig
- dålig
- mycket dålig

11. Hur försörjer du dig under vårterminen 2021? Markera de svarsalternativ som är aktuella för dig.

- Studielån och studiebidrag från CSN
- Endast studiebidrag från CSN
- Lön
- Sparade medel
- Ekonomiskt stöd från föräldrar
- Mat och boende hos föräldrar
- Ekonomiskt stöd från maka/make, partner, sambo eller flickvän/pojkvän
- Barnbidrag
- Bostadsbidrag
- Föräldrapenning
- Underhållsstöd
- Aktivitetsstöd för arbetsmarknadspolitiska åtgärder
- Ersättning från a-kassa
- Försörjningsstöd (socialbidrag)
- Sjukpenning/sjukersättning/aktivitetsersättning
- Ersättning för studier från arbetsgivaren
- Stipendium
- Lån från bank eller kreditbolag
- Annat, nämligen...

12. Arbetar du vid sidan av dina studier under vårterminen 2021?

- Nej
- Ja, inom det område jag utbildar mig → **GÅ VIDARE TILL FRÅGA 14**
- Ja, men inte inom det område jag utbildar mig → **GÅ VIDARE TILL FRÅGA 14**

13. Vad är den huvudsakliga anledningen till att du inte arbetar vid sidan av dina studier? Markera endast ett alternativ.

- Jag ville koncentrera mig på mina studier
- Jag ville egentligen arbeta, men studierna var för krävande
- Min familjesituation gjorde att jag inte hade möjlighet att arbeta
- Jag ville vara med familj och vänner
- Jag behövde inte mer pengar
- Jag ville arbeta, men jag fick inget arbete
- Annan orsak, nämligen _____

Du som *inte* arbetade → GÅ VIDARE TILL FRÅGA 18

14. Ungefär hur många timmar *per vecka* arbetar du i genomsnitt vid sidan av dina studier under vårterminen 2021?

- Mindre än 4 timmar
- 4-9 timmar
- 10-19 timmar
- 20-29 timmar
- 30-39 timmar
- 40 timmar eller mer

15. Vilken är den främsta orsaken till att du arbetar vid sidan av dina studier under vårterminen 2021?

För att ...

- ha råd att studera
- få extrapengar
- få arbetslivserfarenhet
- jag måste försörja andra (barn, partner, föräldrar, släktingar)
- kunna ta mindre studielån/avstå från att ta studielån
- min arbetsgivare/mitt företag krävde det
- min utbildning krävde det
- det fanns en annan huvudsaklig orsak, nämligen _____

16. Upplever du att arbetet under vårterminen 2021 påverkar dina studier?

- Nej
- Ja...**
- Främst negativt
- Främst positivt

17. Medför arbetet att det kommer att ta längre tid för dig att bli klar med dina studier, jämfört med om du inte hade arbetat vid sidan av studierna?

- Nej
- Ja...**
- Det fördröjer studierna med mindre än en termin
- Det fördröjer studierna med mer än en termin
- Det fördröjer studierna, men jag vet inte med hur mycket

18. I vilken typ av bostad bor du?

- Hyresrätt som är studentbostad
- Hyresrätt som inte är studentbostad
- Bostadsrätt
- Villa eller radhus
- Rum (inneboende)
- Annat, nämligen _____

19. Bor du tillsammans med någon/några? Du kan markera flera svarsalternativ.

- Nej
- Ja ...**
- med andra studerande eller vänner
- med make/maka, partner eller sambo
- tillsammans med make/maka/partner/sambo och med barn eller ungdomar under 21 år (t.ex. syskon, egna barn, partners barn)
- tillsammans med barn eller ungdomar under 21 år (t.ex. syskon, egna barn, partners barn)
- med någon av eller båda mina föräldrar
- under andra förhållanden, nämligen _____

20. Hur mycket betalar du för ditt boende per månad?

Inklusive hyra, el, amortering och ränta på bolån. Ange din del av kostnaden för boendet ifall du delar boende med andra.

- Jag betalar inget för mitt boende
- 1 -2 000 kronor
- 2 001 – 3 000 kronor
- 3 001 – 4 000 kronor
- 4 001 – 5 000 kronor
- 5 001 – 7 000 kronor
- 7 001 kronor eller mer

21. Skulle du/ditt hushåll inom en månad klara av att betala en oväntad utgift på 12 000 kronor utan att låna eller be om hjälp?

- Ja
- Nej

22. Om det inte hade varit möjligt att få studiestöd från CSN när du började studera, hade du ändå börjat?

- Ja
- Ja, troligen
- Nej, troligen inte
- Nej

23. Kände du till att du endast kan få studiemedel i ett visst antal veckor per utbildningsnivå?

- Nej → GÅ VIDARE TILL FRÅGA 25
- Ja

24. Har din planering av dina studier påverkats av att du endast kan få studiemedel i ett visst antal veckor per utbildningsnivå? Du kan markera flera svarsalternativ.

- Nej
Ja...
- jag har planerat mina studier mer noggrant
 - jag har koncentrerat mig mer på mina studier
 - jag har läst fler kurser per termin
 - jag har valt en kortare utbildning
 - jag har inte läst kurser vid sidan av min utbildningsinriktning, till exempel sommarkurser
 - jag har varit tvungen att hoppa över kurser som jag anser är viktiga för min utbildning
 - jag har valt att använda mindre studiemedel än jag har haft rätt till
 - på annat sätt, nämligen _____

25. Hur ser du på studielån från CSN?

	Stämmer inte alls	Stämmer till viss del	Stämmer till stor del	Stämmer helt
Studielån är ett fördelaktigt lån	☐	☐	☐	☐
Jag är rädd för att ta studielån	☐	☐	☐	☐
Att ta studielån är oproblematiskt	☐	☐	☐	☐
Räntan på studielånen är hög, det är bättre att ta andra lån	☐	☐	☐	☐
Studielån riskerar att drabba min familj negativt	☐	☐	☐	☐
Studielånet ger mig möjlighet att studera	☐	☐	☐	☐
Att betala ränta strider mot min tro	☐	☐	☐	☐
Studierna kommer inte att leda till ett arbete med tillräckligt hög lön för att kunna betala tillbaka studielånet	☐	☐	☐	☐
Att ta studielån är att ligga samhället till last	☐	☐	☐	☐

26. Studerar du, eller har du någon gång studerat, med studielån?

- Ja
- Nej → GÅ VIDARE TILL FRÅGA 29

27. Vad är den huvudsakliga anledningen till att du valde att ta *studielån*? Markera endast ett svarsalternativ.

- Jag behöver studielånet för att ha råd att studera
- Jag vill spara hela eller delar av studielånet
- Jag behöver studielånet för att försörja andra (t.ex. barn, partner, föräldrar, släktingar)
- Jag vill ha extrapengar
- Jag vill slippa arbeta samtidigt som jag studerar
- Jag vill inte att mina föräldrar/min partner ska behöva försörja mig
- Annan anledning, vilken _____

28. Skulle du ha börjat studera om du inte hade kunnat få *studielån*?

- Ja
- Ja, troligen
- Nej, troligen inte
- Nej

29. Har du påverkats av att studielånet du tar, eller har tagit, ska betalas tillbaka?

- Nej
- Ja, jag har inte lånat alls under någon eller några terminer
- Ja, jag har lånat mindre än jag haft möjlighet till under någon eller några terminer
- Ja, jag har koncentrerat mig mer på mina studier
- Ja, jag har arbetat för att inte behöva låna så mycket
- Ja, jag har läst fler kurser per termin
- Ja, jag har valt en kortare utbildning
- Ja, på annat sätt, nämligen _____

GÅ VIDARE TILL FRÅGA 30

30. Vad är den huvudsakliga anledningen till att du inte har studerat med *studielån*?

Markera endast ett svarsalternativ.

- Jag behöver inte ta studielån för att försörja mig under mina studier
- Jag vill inte belasta min ekonomi med den återbetalning som ska göras efter avslutade studier
- Jag vill inte låna för jag tycker att det är fel att betala ränta på ett lån
- Mina föräldrar eller vänner har avrått mig från att ta studielån
- Annan anledning, vilken _____

31. I vilken utsträckning täcks dina levnadsomkostnader av dina studiemedel?

Markera endast ett svarsalternativ.

- Mer än 100 procent
- 100 procent
- 75–99 procent
- 50–74 procent
- 25–49 procent
- 0–24 procent

32. Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?

- Mycket bra
- Bra
- Varken bra eller dåligt
- Dåligt
- Mycket dåligt

33. Hur bedömer du din hälsa idag jämfört med innan du började studera?

Den är...

- mycket bättre
- något bättre
- densamma
- något sämre
- mycket sämre

34. Känner du dig för närvarande stressad?

Med stress menas ett tillstånd då man känner sig spänd, rastlös, nervös och okoncentrerad.

- Inte alls
- I viss mån
- Ganska mycket
- Våldigt mycket

35. Upplever du krav, från dig själv eller andra, på att prestera i dina nuvarande studier?

- Nej, jag upplever inga krav
- Ja, och det påverkar mig negativt
- Ja, och det påverkar mig positivt
- Ja, men det påverkar mig inte

36. Har du något eller några av följande besvär eller symptom?

	Nej	Ja, lätta besvär	Ja, svåra besvär
Trötthet?	☐	☐	☐
Sömnsvårigheter?	☐	☐	☐
Känsla av ensamhet?	☐	☐	☐
Ängslan, oro eller ångest?	☐	☐	☐
Nedstämdhet eller depression?	☐	☐	☐
Ont i magen?	☐	☐	☐
Huvudvärk eller migrän?	☐	☐	☐
Andra psykiska besvär?	☐	☐	☐
Om andra besvär, vilka? _____			

NEJ PÅ SAMTLIGA FRÅGOR → GÅ VIDARE TILL FRÅGA 41

37. Upplever du att de hälsobesvär du meddelat ovan är orsakade av din nuvarande ekonomiska situation?

- Nej, mina hälsobesvär orsakas av något annat
→ **GÅ VIDARE TILL FRÅGA 39**
- Ja, delvis
- Ja
- Vet inte → **GÅ VIDARE TILL FRÅGA 39**

38. Beskriv på vilket sätt din ekonomiska situation har orsakat detta/dessa besvär:

39. Upplever du att de hälsobesvär du meddelat är orsakade av din nuvarande studiesituation?

- Nej, mina hälsobesvär orsakas av något annat
→ **GÅ VIDARE TILL FRÅGA 41**
- Ja, delvis
- Ja
- Vet inte → **GÅ VIDARE TILL FRÅGA 41**

40. Beskriv på vilket sätt din studiesituation har orsakat detta/dessa besvär:

41. Om något annat än din ekonomiska situation eller studiesituation orsakar detta/dessa besvär, förklara gärna vad som orsakar de hälsobesvär du meddelat och på vilket sätt?

Om du inte vill eller kan svara, gå vidare till nästa fråga.

42. Har du varit sjuk under vårterminen 2021? Du kan markera flera svarsalternativ.

- Ja, på heltid under kortare tid än 7 dagar
- Ja, på heltid mellan 7 och 30 dagar
- Ja, på heltid under längre tid än 30 dagar
- Ja, på deltid under kortare tid än 7 dagar
- Ja, på deltid mellan 7 och 30 dagar
- Ja, på deltid under längre tid än 30 dagar
- Nej → **GÅ VIDARE TILL FRÅGA 44**

43. Anmälde du din sjukdom till Försäkringskassan?

- Ja
- Nej, jag visste inte att man ska anmäla den till Försäkringskassan
- Nej, jag visste att man ska anmäla sjukdom, men inte till vem
- Nej, jag såg ingen anledning till det
- Nej, jag gjorde det inte av någon annan anledning,
nämligen _____

44. Har du nedsatt funktion, besvär efter olycksfall, långvarig sjukdom eller annat långvarigt hälsoproblem?

- Nej → **GÅ VIDARE TILL FRÅGA 48**
- Ja

45. Är dina besvär ... Du kan markera flera svarsalternativ.

- fysiska besvär
- psykiska besvär

46. Medför dessa besvär att din studieförmåga är nedsatt?

- Nej, inte alls → **GÅ VIDARE TILL FRÅGA 48**
- Ja, delvis
- Ja, i hög grad

47. Får du på grund av dessa besvär något särskilt stöd för att klara studierna?

Du kan markera flera svarsalternativ.

- Ja, från skolan
- Ja, från någon annan
- Nej, men jag vill gärna få särskilt stöd från skolan
- Nej, men jag vill gärna få särskilt stöd från någon annan
- Nej, jag vill inte ha något särskilt stöd

48. Har du under vårterminen 2021 blivit kränkande bemött i samband med dina studier?

- Nej → **GÅ VIDARE TILL FRÅGA 51**
- Ja, någon gång
- Ja, flera gånger

49. Om du har blivit kränkande bemött i samband med dina studier, vad berodde det på? Du kan markera flera svarsalternativ.

- kön
- könsöverskridande identitet eller uttryck
- etnisk tillhörighet (här ingår exempelvis utländsk bakgrund)
- sexuell läggning
- funktionsnedsättning
- ålder
- religion eller trosuppfattning
- annat, nämligen _____

50. Vem har du blivit kränkande bemött av? Du kan markera flera svarsalternativ.

- Andra studerande
- Lärare eller handledare på min skola
- Lärare eller handledare på min praktikplats
- Administrativ personal på min skola
- Arbetsgivare eller arbetskamrater
- Min egen familj eller släkt
- CSN
- Annan myndighet eller organisation, nämligen _____
- Någon annan, nämligen _____

51. Har du ekonomiskt ansvar för barn?

- Nej
- Ja

52. Har du invandrat till Sverige?

- Nej
- Ja, från ett land i Europa
- Ja, från ett land utanför Europa

53. Har någon av dina föräldrar invandrat till Sverige?

	Förälder 1	Förälder 2
Nej	☐	☐
Ja, från ett land i Europa	☐	☐
Ja, från ett land utanför Europa	☐	☐
Vet inte	☐	☐

54. Vilken är eller var dina föräldrars högsta utbildningsnivå?

	Förälder 1	Förälder 2
Har inte studerat	☐	☐
Grundskola eller motsvarande	☐	☐
Gymnasieskola eller motsvarande	☐	☐
Högskola eller motsvarande	☐	☐
Vet inte	☐	☐

Här kan du lämna synpunkter och kommentarer om din situation som studerande!

Observera att vi inte kan svara på frågor som ställs här. Om du har frågor om studiestödsregler eller om handläggningen av ditt ärende ring 0771-276 000.

Stort tack för din medverkan i den här undersökningen!

Bilaga 2 Population, urval och svarsfrekvens

Av tabellen nedan framgår antalet personer i populationen och urvalet. I tabellen framgår också, antal svar och svarsfrekvenser.

I denna undersökning har vi bearbetat resultaten genom att vikta dem utifrån hur många svar som kommit in från respektive viktgrupp och det faktiska antalet studerande i viktgrupperna. Vi har även analyserat svaren utifrån när de kom in i syfte att få en bild av hur svaren kunde ha blivit om fler hade deltagit i undersökningen. Denna bortfallsanalys presenteras i bilaga 3.

Från en undersökning som baseras på ett sannolikhetsurval kan man beräkna det värde man vill skatta, inte bara som ett enda värde utan också med ett intervall, så kallat konfidensintervall, även kallat ”felmarginal”. Ofta väljer man att använda ett konfidensintervall på 95 procent. Det innebär att om undersökningen upprepas så skulle i 95 fall av 100 det sanna (men okända) värdet³⁵ täckas in i detta intervall.

Konfidensintervallets storlek beror av antalet observationer i urvalet och på hur stor spridning variabeln har. I tabellbilagan till undersökningen (redovisas som separat dokument) återfinns samtliga resultat samt konfidensintervallen för de olika resultaten, fördelat på de olika studerandegrupperna.

³⁵ Det sanna värdet är det värde vi hade fått om samtliga studerande i målpopulationen hade svarat på enkäten.

Population, urval, antal svar och svarsfrekvens (procent)

		Antal i populationen	Antal i urvalet	Antal svar	Svarsfrekvens (andelar i procent)
Kön	Kvinna	21 420	3 475	1 340	38,6
	Man	13 512	2 055	687	33,4
Ålder	Yngre än 25 år	13 517	1 774	543	30,1
	25-34 år	11 931	1 655	558	33,7
	35-44 år	6 526	1 082	449	41,5
	45 år eller äldre	2 958	1 019	477	46,8
Lån	Har lån	20 450	2 897	986	34,0
	Har inte lån	14 482	2 633	1 041	39,5
Studietakt	Heltid	29 146	4 512	1 627	36,1
	Deltid	5 786	1 018	400	39,4
Tilläggsbidrag	Har tilläggsbidrag	12 068	2 213	862	39,0
	Har inte tilläggsbidrag	22 864	3 317	1 165	35,1
Totalt antal		34 932	5 530	2 027	36,7

Bilaga 3 Bortfallsanalys

Bortfallet

Bortfall av svar innebär försämrad datakvalitet då det påverkar resultatens tillförlitlighet negativt. Färre svar ger större konfidensintervall och därmed sämre precision. Bortfallet ökar risken för skeva resultat, det vill säga att resultatet inte är detsamma som om alla i urvalsgruppen hade besvarat frågan. Resultatet kan på grund av bortfallet systematiskt över- eller underskattas.

Samtidigt innebär höga bortfallsfrekvenser inte automatiskt att resultaten är osäkra. Det beror på hur bortfallet fördelar sig.

I den här undersökningen blev bortfallet 63 procent. Vi har bearbetat resultaten genom att vikta dem utifrån hur stora olika respondentgrupper är i verkligheten samt i resultatfilen från undersökningen. Vi har även analyserat svaren utifrån när de kom in i syfte att få en bild av hur svaren kunde ha blivit om fler hade deltagit i undersökningen.

Bortfallskorrigerade vikter ger ökad representativitet

I undersökningen används en urvalsdesign där sannolikheten att bli utvald skiljer sig mellan olika urvalsgrupper. Dessutom besvarar olika studerandegrupper enkäten i olika hög grad. Vi ser till exempel att män och yngre svarar i lägre utsträckning än kvinnor och äldre.

För att öka resultatens representativitet för den undersökta populationen har vi viktat resultaten utifrån antalet svarade i respektive viktgrupp samt hur många som faktiskt studerar i viktgrupperna.

Vid viktning av resultat är det önskvärt att åtminstone de större grupperna i den undersökta populationen är välrepresenterade i resultatfilen. I den här undersökningen är de det.

Hur skulle de som inte besvarat enkäten ha svarat?

Vi har analyserat resultaten för fem frågor utifrån när svaren kom in. Analysen bygger på ett antagande om att det finns en tidstrend i hur respondenterna svarar under insamlingsperioden, där de som svarar sent mer liknade dem som inte svarar alls. Med denna trend kan man försöka spegla utvecklingen i svarandegruppen över till bortfallsgruppen. Vi har tittat på följande fem frågor:

- Utifrån dina studier under 2021, hur upplever du din nuvarande studiesituation?

- Hur upplever du att din ekonomi är under studietiden?
- Om det inte hade varit möjligt att få studiestöd från CSN när du började studera, hade du ändå börjat?
- Skulle du ha börjat studera om du inte hade kunnat få studielån?
- I vilken utsträckning täcks dina levnadsomkostnader av dina studiemedel?

För frågan ”Utifrån dina studier under 2021, hur upplever du din nuvarande studiesituation?” kan vi anta att en något högre andel hade varit nöjda med sin studiesituation om fler hade besvarat enkäten.

För frågan om hur den studerande upplever sin ekonomi kan vi även anta att en något högre andel hade varit mer nöjda med sin ekonomi, om fler hade besvarat enkäten.

Svaren på frågan ”Om det inte hade varit möjligt att få studiestöd från CSN när du började studera, hade du ändå börjat?” uppvisade ingen tydlig tidstrend. Det tyder på att resultatet skulle ha varit ungefär det samma om fler hade besvarat enkäten.

Svaren på frågan ”Skulle du ha börjat studera om du inte hade kunnat få studielån?” uppvisar en tidstrend. Trenden tyder på att en större andel hade svarat ja på frågan om fler studerande hade besvarat enkäten.

För frågan ”I vilken utsträckning täcks dina levnadsomkostnader av dina studiemedel?” kan vi anta att en något lägre andel hade svarat att levnadsomkostnaderna täcks av studiemedel om fler hade besvarat enkäten.

Vi gör studier möjligt.